איכא דאמרי בקדרה עמה. פירש"י אם שעור עובי הקדרה כמשפט זיתים ונתן בה מים כשיעור עובי הקדרה זיתים ונפל לתוכן המים מים מלא כזית יתבטל אותו כזית המים כלא היו ואינו אוסר כגון בלילה כמים בטעם חלב ונתלה לפרש דהכא דאיירי בקדרה עמה דאיכא איסור בעלמא אלא דאיכא איסור בקדרה ומיהו אם אין בקדרה עמה אלא מים אינו אוסר אפילו

ולגמרי מיניה. למאי לף שאר קדשים בשמים לו מאה כגון טחר לו פגול: להיות כמותה. הגוגע בה ובלע ממנה: שאם פסולה. היה יפסל הבולע: ואם כשרה. היה מתכל לו מאה כמותו שבטלתה שלפני פי שלא נמצאו לכל אלא לאחר כמותה ליום ולילה ולמניים מן הקלפים. דומה מכתת נמרגן לכל מיקורי תורה אור

ולינמר מיניה מ"ם גלי רחמנא נבי רחמא "כל אשר יגע בבשרה יקדש *להות כמה שאם פסולה חפסל ואם כשרה תאכל כרמאר שבה ומאי חיות דגמרינן מהאיך לינמר מהאי דדש הוא ומחדוש לא נמרינן אי הכי למאה וששים נמי לא לינמר אמר אנן לקולא קא נמרינן לחומרא קא נמרינן דמראורייתא ברובא בטל רבינא אמר "לא נצרבא אלא למקס"ל "רתך ראמר סקס חרך בעלמא אמר והכא שרי"ותיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי וכל איסורין שבתורה במאה ודתנן" למה אמרו כל המרמץ ומחבל ומרמץ לתרומה מין ומינו להקל ולהחמיר מין ושאינו מינו וקרבי ספא "להקל ולהחמיר מין ושאינו מינו כיצר "נרסין שנתבשלו עם תרשיסין אם יש בהם בטחן מעם בין יש בהן להעלות במאה ואחד אסור אין בהן בטחן מעם בין שיש בהן להעלות במאה ואחד מותר אין בהן להעלות במאה ואחד אלא במאי לא בששים לא

מלכ מנו לח מקרשו ממנו: סמס נפל כמוכו הרי הוא מקרבן. מרוחה ופסקה פס סמין ס' ופריך מיכה ולא תחרים כנים ובמרוחה מעבר מחמיר. קרא אחר מעמלה אמר אחר מעמלה אמר אחר ומבשלה לא כי מחמיר המבשלים ומבשלה מקרקמן מכלן ממרו מעמה מעמה עם המלוח מקרבנו הוא כמו מעמה מעמה עם מלוח מקרבנו הוא מלוח מן מקרבנו הוא מלוח מן מקרבנו הוא מלוח מן

ולמי ולמי ולמי

השער השלישי

בדיני ביטול האיסורין

כבר נתבאר בשער הראשון של בית זה שיעור התערובו' באיסורין והכשירן • אם נתערב איסור בתוך היתר בכמה יעלה• אבל אסור לערב איסור בתוך היתר בידים כדי לבטלו• עבר וביטל אם בשוגג מותר אבל במזיד אסור• בר"א למי שבטלו ולמי שנתבטל בשבילו כדי שלא יועילו מעשיו הרעים • שלשה דינים מתחלקין זה מזה יש בביטול האיסורין.איסורי תורה . ושל דבריהם ויש לו עיקר בתורה . ואיסורין של דבריהם אין לו עיקר בתורה • איסור תורה • בנבילה וכיוצא בה • אין צריך לומר שאין מערבין ומבטלין אותו לכתחילה בידים אלא אפי' נתערב כהיתר עצמו ואפי' כין בשינו וההיתר רבה על האיסור שהוא כפל דכר תורה אלא שהחמירו חכמי' בו שלא להתבטל לעולם • אם עבר וגרם להם בטול במזיד אסור' כיצר הרי שנתערבה חתיכת נבילה חשובה הראויה להתכבר בתוך חתיכות של שחוטה או בריה כגיד הנשה בתוך הגידין ועמר וחתכן כדי לבטל חשיבותן ויתבטלו כשאר האיסורין אם עבר ועשה כן במזיד אסור לו ולמי שביטל בעבורו • אבל אם עשה כן

בשרא ולא קאמר לר' מאיר היכי אכלינן בשרא ועוד יש ראי' לדבריהם מדאמרינן בפרק אלו מציאות ר' חנינא מצא גדי שחוט בין טבריא לציפורא והתירוהו לו אמר רבי אמי והתירוהו משום מציאה כרבי שמעון ומשום שחיטה כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי ואוקמה רבא ברוב נכרים ורוב טבחי ישראל • ור' אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי אתא לקמיר ־רבי אסי ואמרי לה לקמיה דרבי יוחנן א"ל °זיל שקול לנפשך•אלמא לא חיישינן לערובים כל שרוב טבחי ישראל וכ"ש בשר המונח בבית שאין חוששין שמא עורב בא ונטל זה והביא אחר • וההיא דדיו בפרק אלו מציאות יש ספרים דגרסי אתא לקמיה דרב ולא גרסי אתא לקמיה דאביי ומדרב לרב קא מקשה ואפי' לספרים דגרסי אתא לקמיה דאביי לא קשיא דשאני התם דהא חזינן ליה לדיו דקא מייתי ולא ידעינן מהיכא וכל כי הא אפשר דאפי' לוי מודה בה דעורב אפי' מרחוק מייתי וטחלי וכוליאתה דרב כהנא דא"ל לרב חנן זיל שקול דילמא ס"ל דרוב אוכלי בשר דההוא יומא ואפי' ברחוק הרבה מפום נהרא ישראלי נינהו • ורב חייא בר אבין דאותבה ליה כרכשא ביני דני ורב חנינא הוזאה דאיתבר ליה גבא דבשרא ולא התירו להם אלא בטביעות עינא התם היינו טעמא משום שניטלו ממקומם ונאבדו ומצאום בי דני ובמקומות שהשרצים מצויין שם וכן בדין שאם הניח במקום וניטל משם ונאבד אם אינו מכירו אני אומר אותו כבר הלך וזה אחר הוא • וגדולה מזו אמר בפ"ק דפסחים הניח עשר ומצא תשע פלוגתא דרבי ורבנן דתנן הניח מאתים ומצא מנה מנה מונח ומנה מוטל דברי רבי וחכ"א הכל חולין וקי"ל כחכמים וכל שכן בזו דאפילו רבי נראה דהוא מודה בכל כי הא כן נ"ל • והרב בעל התרומות ז"ל גם הוא כתב כן זה לשונו • אם הניח חתיכת בשר והלך לו לשוק וחזר ומצאה במקום שהניחה אין חוששין שמא החליפה עורב ומותרת אע"פ שאין מכירה אבל כשחזר בא ומצאה במקום אחר יש לחוש שהחליפה עורב עד שיהא בה סימן או יכירנה בטביעות עינא ואם הניחה בשוק בין הע"ג אפי' מצאה במקום שהניח אסורה אם אינה מכירה בטביעות עינא או בסימן וכן שלחה ביד עו"ג ע"כ וממתברא דאפילו הניחה בשוק בין הנכרים אם רוב טבחי ישראל כשרה וגדולה מזו היא ששנינו בנמצא הלך אחר הרוב • ואוקימנא בנמצא ביד נכרי ואע"פ שרוב אוכלי בשר נכרים כיון שרוב טבחים ישראלים כל שכן זה שהניח חתיכת בשר ובא ומצא במקום שהניח ורוב טבחים ישראלים כנ"ל :

נשלם השער השני

השער השלישי

בדיני ביטול האיסורין . ולכאר אם מותר לערב איסור מועט לתוך מרובה ולבטלו בידים לכתחילה אם לאו . ולכאר אם נפל איסור לתוך ואין בהיתר כדי לבטלו אם מותר להוסיף בהיתר כדי לבטלו אם לא ולכאר אם ביטלו בין בשוגג בין במזיד אם הוא מבטל אם לאו

גרסינן בפ' גיד הנשה א"ר אבא א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל איסורין שבתורה בשלה אמר לפניו ר' שמואל בר' יצחק רבי אתה אומר כן הוא א"ר אמי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל איסורי תורה במאה ושניהם לא למדוה אלא מן הזרוע בשלה דכתיב ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן הדורון ותניא בשלה אין בשלה אלא שלימה ר"ש בן יוחאי אומר אין בשלה אלא שנתבשל עם האיל דכ"ע בהדי מבשל לה מר סבר חתיך ליה ומבשל ליה ומ"ם מבשל ליה והדר חתיך ליה מ"ד בששים קסבר בשר ועצם בהדי בשר ועצם משערינן והו"ל ששים ומ"ם בשר בהדי משערינן והו"ל מאה ואקשינן ומי גמריה מינה והא תניא זהו היתר הבא מכלל איסור זהו למעוטי מאי לאו למעוטי כל איסורין שבתורה ופריק אביי לא צריכא לרב יהודה דאמר מין במינו לא בטיל הכא בטיל וליגמר מינה ופרקינן גלי רחמנא ולקח מדם הפר ומדם השעיר ומאי חזית דגמר מהאיך ליגמר מהאיך ופרקינן חידוש הוא ומחידוש לא גמרי' כלומר חידוש הוא דבעלמא אין מבטלין איסור לכתחל' והכא מבטלין שהרי מבשלין אותו עם האיל לכתחילה • ואיכא למידק א"כ מעיקרא לישני הכא ולימא זהו היתר הבא מכלל איסור שמבטלין אותו לכתחילה בידים ובעלמא אין מבטלין • תירצו בתוספות דמדאורייתא מבטלין ודאמרינן אין מבטלין מדרבנן והא דאמרינן הכא חידוש הוא ה"ק חידוש הוא שחדשה תורה לבטלו משא"כ בעלמא שאעפ"י שמותר לבטלה גנאי הוא לבטלה וכ"ש שאין מצוה לבטלה וכאן אפילו מצוה יש בו וקשיא לי אכתי לימא זהו שמצוה לבטלה למעוטי שאר איסורין שאין מצוה לבטלן וליתא דאם איתא פשיטא דמנא תיתי שיהא מצוה לבטלה שאר איסורין שהוצרך תנא לאשמועינן דאין מצוה והרב ר"א ז"ל כתב באיסור משהו שלו דאסור מדאורייתא לבטל איסור לכתחלה ומהכא יליף לה מדקרי ליה לזרוע בשלה חידוש וא"ת א"כ תהדר קושיין לדוכתא לימא זהו למעוטי שאר האיסורין דהכא מבטלין ובעלמא אין מבטלין ל דלשון: זהו היתר הבא מכלל איסור קא דייק דזהו הבא מכלל איסור לשעבר משמע זהו שבא לפנינו שנתבשל בתוכו איסור ומתירין אותו משא"כ בשאר ההיתרין הבאין לפנינו שנתבשל בתוכן איסור שאין מתירין אותו מ"מ לכ"ע אסור לבטלה בידים לכתחלה למר מדאורייתא ולדברי התוספות מדרבנן ולא עוד אלא אפי' איסור שנפל לתוך היתר ואין בהיתר כדי לבטל את האיסור אסור להוסיף בהיתר כדי לבטל את האיסור דתנן במס' תרומות פ' סאה תרומות סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ואח"כ נפלו שם חולין אם שוגג מותר ואם מזיד אסור וגרסינן בירושל' ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל איסורין שריבה עליהן בשוגג מותר במזיד אסור ולא מתני' היא בשוגג

הרוסאלים הבוקר

הבוקר

הבוקר

הבוקר הבוקר הבוקר

השער הרביעי

מאיסור הכלים וגמר יפה הכשירן:

הלוקח כלי תשמש מן העו"ג שלא נשתמש בהם כל עיקר מטבילן והן טהורין אבל בלא טבילה לא ישתמש בהם. שבכלי מדין כתיב אך בכי נדה יתחטא. בר"א בכלי סעודה ככוסות וצלוחית וקומקמין וכיוצא בהן ובכלים של מתכות. אבל שאר כלים שאינן של מתכות ואפי' היו כלי סעודה אינם צריכין טבילה אלא לוקח ומשתמש בהן מיד דכלי מתכות אסורים בפרשה שנאמר אך את הזהב ואת הכסף וגו'. היו של מתכות ואינם כלי סעודה כזוג של מספרי' וכיוצא בו אינם צריכין טבול' דכלי סעודה אמורי' בפרשה שנאמר כל אשר יבא באש וגו'. שאל בלי תרשים מן העו"ג או ששברו ממנו משתמש בהן טיר ואינן צריכין טבול' אלא הייב הכתוב טבילה אלא בשל ישראל. ככלי מדין שבזזו ישראל איש לו. ושאלה ושבירות אינם קונים כלים שמשכין אותם עכו"ם לישראל אם נראה לו לישראל שדעתו של עכו"ם לשקען בירו הרי הן כשלו וצריכי' טבילה. ואם לאו יש מי שהורה שאינו צריך להטבילן ויש מי שהורה שצריך טבילה. ויראה לי שזהו עיקר: כלי זכוכית כיון שאלו נשברו יש להן עור תקנה ככלי מתכות הן וצריכין טבילה: כלי חרש המצופין באבר הרי הן ככלי מתכות: טבילת

הכלים האסורין במה יהיה הכשירן. שנינו בפ"ב דע"א הלוקח כלי תשמיש מן הנכרים הבר שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילן והן טהורין דבר שנשתמש בהן ע"י צונן כגון צלוחית כוסות וקיתון מריחן ומטבילן והן טהורין דברים שנשתמש בהן עלי חמין כגון יורות וקומקמוסין ומחמין חמין מגעי ומטבילן והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י הא בגון השפודין והאסבלאות מלבנן באור ומטבילן טהורין הא דקתני בכולהו בני דברייתא מטבילן מפני בירושלמי שצריך להטביל לפי שיצאו ממומאת העו נכנסו לקדושת ישראל. דגרסינן התם תני ר' הושעי צריך להטביל לפי שיצאו ממומאת העו"ג ונכנסו לקדושת ישראל. ומינה שמדיח ומגעיל ומלבן ומטביל דכל שלא הוכשרו מאיסור שבהן היאך נכנס בקדושתן של ישראל והילכך אין טבילה עולה להן אלא טבילה שלאחר הכשר איסורין והכין נמי משמע מפשטי דברייתא דהא בכולהו נקט טבילה באחרונה. ולפי הראב"ד ז"ל דלכתחילה צריך לעשות הכשר דקראי הכי משמע דכתיב תעבירו באש ההיינו ליבון ואח וטהר ההיינו טבילה דמיניה ילפינן לה התם בגמ' אבל ז"ל כתב דאי אפיך דאיעבד לית לן בה דעיכובא לא כתיב וכלי של ישראל שנאסרו מהמת שנשתמש בהן אפי אינן צריכין טבילה אלא בשל נכרים וכמו שכתבנו צריך ליזהר מכל דבר החוצץ שהתורה הקישה לטבי הנדה שנאמר אך במי נדה יתחטא. והדחה זו ש בכלים שנשתמש בהן העו"ג בצונן היינו הדחה ש שיפשוף כדי להסיר מעליו מה שמדובק על פני שיעביר המים עליו בנחת דא"כ למה הוצרכו לה ולטבילה תיפוק לי בטבילה לבד. וצריך לשטפ אחר השיפשוף. והיינו דתנן בזבחים פרק דם ה מריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס. ועל אסור קאמר דומיא דכלי אסור דאיירי בגוה הראב"ד ז"ל. וכן הדין בכלים של ישראל שנש בהן באיסור דברים שנשתמש בהן על ידי חמין יורות וקומקמוסין ומחמי חמין מגעילין ומטבלין

גדול

השער הרביעי

להתירה לזרים לא עד שירבו עליה חולין כדינה וז"ל שכתב רבה מבטל לה ואכיל לה בימי טומאתו ודוקא לכהן שריא ע"י ביטל דרבה כהן היה כדאמרינן רבה ואביי מרבית עלי קא אתו אבל לזר אסורה וקצת משמע בירושלמי דלזר נמי ביטול מהני דאמרינן טורי רבי אבהו בבוצרה שהיא צריכה רוב. אמר ר' יונה מלמד שהיא עולה בפחות ממאה ואינה נאסרת אמר רבי זעירא מתני' אמרה בן אפילו אחד באחד דתנינן נאכלת עם הזר על השלחן משמע שרוצה לומר שהבהן והזר מערבין פיתן ואוכלין מדמייתו על ביטול אחד באחד. והא דדייק מינה בר"פ כל הבשר דלא גזרינן בדרבנן העלאה אטו אכילה מ"מ דייק שפיר מדלא גזרינן שמא יאכלו בלא תערובתן ומיהו לא משמע כן בגמרא שלנו דנהי שאינה טובלת כדאמר שמואל בפרק עד כמה תרומת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש מכ"מ אם הופרשה מדמעת כדמוכח במנחות כפ' רבי ישמעאל דקאמר תרומת עו"ג בחו"ל אינה מדמעת משמע הא מישראל מדמעת ע"כ וכבר כתבתי למעלה בשער הראשון של בית זה באיסורין הבטלין ברוב שדעת הרמב"ן ז"ל שיהא בטלה ברוב ואפילו לזרים כדברי הירושלמי ושם כתבתי בארוכה. ומ"מ אם עלו איסורין אלו של דבריהם שאמרנו שאין להם עיקר בדאורייתא בתוך היתר ואין בהיתר כדי לבטלו מרבה על ההיתר ומבטלו כמו שביארנו. נמצאו שלשה מינין בביטול איסורין האחד איסור של תורה בין שיהא שיעורו של תורה בין שיהא שיעורו של דבריהם. והשני איסור של דבריהם שיש לו עיקר בדאורייתא. והשלישי איסור של דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא. איסור של תורה ושיעור דרבנן ואצ"ל אם נפל בשיעור שאין בו כדי לבטלו אפילו מדאורייתא אין מרבין עליו היתר כדי לבטלו שאין מבטלין איסור לכתחילה ואצ"ל שאין מערבין אותו בירים כדי לבטלו. עבר וביטל או שריבה עליו היתר אם בשונג מותר ואם במזיד אסור למי שבטלו בעבורו. איסור של דבריהם שיש לו עיקר בדאורי' אין מערבין אותו לכתחלה בירים כדי לבטלו ואם עשה כן במזיד אסור אבל אם נפל שם מעצמו אעפ"י שאין בהיתר כדי לבטלו מרבה עליו היתר ומבטלו. איסור של דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא כתרומה וחלה של חו"ל מערבין ומבטלין אותה ברוב לכתחלה ואפי' להאכילה לזרים. ולדעת רבינו שמשון ז"ל לא אמר אלא לכהן טמא אבל לא לזרים ויש אומרים שלא אמר כן אלא בתרומה וחלה של ח"ל אבל לא בשאר האיסורין. ויש לחוש לדבריהם:

נשלם השער השלישי בעה"כ

שער ג׳ והר״ן פרק ג״ה שכתבו בשם המוסכמות להא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן אבל מן התורה מותר לבטלו לכתחלה א״כ גם בימיהם היתה הגזילה שוה הרבה לישראל שהרי יכול לבטלה ברוב היתר ואעפ״כ אמרה התורה הקדים נתינה דגר. ואני אומר שלא מצוות בדבר.

חדא מי לא עסקינן שלא היה לו רק בהמה אחת ונתגזלה. ואפילו אם יש לו עוד בהמות שהם עדיין חיות ואטו ישחוט ב׳ בהמות לבטל הגזילה ברוב ויפסיד הבשר שאינו צריך לו ולא יספיק שכרו בגזילה בהפסדו בכשרות ופשטא דקרא בהכי מיירי דאי יש לו בהמה לבטלו אטו בשופטני עסקינן שימכרנה לנכרי או יתננה לגר יחזיקנה לעצמו או ימכרנה לישראל. הא חדא.

ועוד בימיהם רובם אכלו בטהרה ואטו יטמא שמי בהמות טהורות לערבם עם הגזילה ויקבלו טומאה ממנה ויפסיד בטומאת הטהרות יותר ממה שירויח בגזילה וכבר אמרו ביומא דף כ״ג ע״ב שטהרה היה קשה להם יותר משפיכת דמים. *) ואין להשיב והרי בחולין ל״ד אין אוכל מטמא אוכל מן התורה. שלא נאמר זה אלא באוכל לאשון אבל גזילה שהיא אב הטומאה היא מטמאה אוכלין מן התורה ובשרצים מקרא מפורש ונפל מנבלתם עליו כו׳.

הגה״ה מבן המחבר.

ומה דאמרינן דגזילה שנתערב בשחוטה אין הכל מטמא במגע עיין למנ״ס בסוף פ״ח מהלכות אבות הטומאה היינו שטוגע בזה אמר זה בכל תחיכה ותחיכה בפני עצמה והיינו שכל התערובות אינו טוגעים זה בזה וכל תחיכה מהתערובות מוותת בפני עצמה אבל אם התערובות עצמו טוגעים זה בזה אז התערובות עצמו טומא שהרי נגעו בגזילה ועיין בכ״מ שם מה שהניח בשם מהרי״ק. ודוק היטב.

ד שלישית אני אומר דבר חדש בדין לבטל איסור לכתחלה הרי הרשב״א והר״ן שכתבו בשם המוסכמות שאין המורה מותר לבטל איסור לכתחלה לישב קושיא דזרוע בשילה כתבו כן ועיין בדבריהם. (א) וא״כ דוקא דומיא דזרוע בשילה שהזרוע עצמה לא נתבטלה כלל ונשארה באסורה לזר והיה ונתנה לכהן אחר ביטולה רק הטעם דמפיק מהזרוע ונגלע בשאר האיל הוא שנתבטל וטעם שנתבטל לא נשאר בו איסור כלל אבל יבש ביבש לבטל האיסור והוא נשאר בעין והוא בעולם ובאיסורו עומד שאם יבוא אליהו ויאמר שזו והיא התחיכה האסורה הרי הוא עומד באיסורו הקדוש אלא כל זמן שאין מכירין אותו גזירת הכתוב אחרי רבים להטות ועכ״פ האיסור הוא בעין ויכול לחזור לאיסורו בזה לכ״ע לדעתי לא התירה התורה לבטלו לכתחלה ואין אפשר שדבר שאפילו אחר ביטול אם יוכר יהיה אסור לבטלו עתה והרי עתה הוא מכירו. (ב) אבל טעם הנגלע בזה כשנתבטל אין כאן טעם איסור כלל וכיון שנתבטל אין כאן טעם כלל ונפרט בזרוע בשלה שהיה בו ששים או מאה לכל מר כדאית ליה דבזה אין אנו צריכין להתירו מטעם אחר רבים להטות רק כיון שיש כאן ששים אין כאן טעם כלל ולא נשאר שום איסור בזה ק״ל להתוס׳ שמותר לבטלו לכתחלה מן התורה. זה הנלע״ד. (ג) ובזה ניחא מה דאמרו שלהי חולין

הערות הגאונים

סימן מה (א) עי׳ בסי׳ כלילת שאול להרב הגאון המפורסם ר׳ שאול חיים מדובראוונא (דף כ״ח) במקור חיים ד״ה שוב. (שערי ציון)

(ב) בסי׳ נש״ר כ׳ להביא ראי׳ מיבמות צ״ג ע״ב תודה״ה אלא כו׳ שכי דאי הוה מעשר הוה בצר להו שרי משום עונג שבת לעשר מאותן של עיר אחרת שלא מן המוקף וק״ל הא שיטת התוס׳ דרק מדרבנן אין מבטלין איסור לכתחילה ואיכא תקנה מה״ת שיעשר מן המוקף ויערב ויבטל ברובא ויהא לו כל צרכו בלא שום איסור תורה והכא לענין דאורייתא איירי׳ אע״כ דבנשאר האיסור בעין לכ״ע אין מבטלין מן התורה. (נהור שרגא)

(ג) נ״ב לדבריו קשה מנ״ל דבלח בלח אסור לבטל מדרבנן דהא לא מצינו מפורש בשום מקום דין זה דאין מבטלין רק בביצה ד׳ ע״ב גבי ביטול עצים דמקשה שם הגמרא והא קמבטל איסור לכתחלה ותנן אין מבטלין ומפרש רש״י והתוספות דתנן במס׳ תרומות סאה של תרומה וכ״כ הר״ש בפ״ה דתרומות מ״ט בזה״ל הא דאמרינן בריש ביצה ותנן אין מבטלין איסור לכתחלה, אין לשון זה שנוי בכל מקום אלא ממתניתין דהכא דייק לה ירושלמי בשם ר׳ יוחנן כל איסורים שריבה עליהם בשוגג מותר במזיד אסור כו׳ ע״כ. ואיך דייקי ממשנה זו לאסור מדרבנן ביטול איסור לח בהיתר לח דהא סתם סאה של תרומה היינו חטים שהם תערובות יבש ביבש ואף בקמח בקמח דעת רבים מהקדמונים שדינו כיבש ביבש ומדקאמר ר״י כל איסורים שבתורה משמע גם איסור לח אסור לבטל והיאך דייק זה ממתניתין דסאה של תרומה שנפלה דלפי״ד המחבר ביטול איסור יבש ביבש הוא מדאורייתא ודלמא לא אסרו חכמים ביטול לח בלח רק יבש ביבש שיש בו איסור מה״ת שלא לבטלו ברוב גזרו חכמים לאסור אף היכא שכבר נתבטל מדאורייתא ברוב וצריך מדרבנן ביטול מאה שלא להוסיף עד מאה והוי כשארי גזירות דרבנן שגזרו אטו דאורייתא משא״כ בלח בלח דאף תחלת הביטול אינו אסור מה״ת. ויותר קשה בירושלמי שם שמקשה על ר״י דאמר כל איסורים שבתורה שריבה עליהם שוגג מותר מזיד אסור ולא מתניתין היא שוגג מותר מזיד אסור. ומאי קושיא דאי מתניתין המ״ל דוקא יבש ביבש חמירא לאסור אם ביטלו במזיד ע״י רבוי אטו תחלת הביטול שאסור מדאורייתא משא״כ לח בלח אף שאסרו חכמים גם בלח בלח שלא לבטלו ושלא להרבות מ״מ כיון דלא משכחת בביטולו שום איסור דאורייתא י״ל דלא קנסו אף בעבר וביטל במזיד. (הגהות הגרב״פ)

בגפורי עיר הנדחת לא אמרה תורה שלא למקלה. (ד)
ועיין בשער המלך פרק ט"ו מהלכות מ"א הלכה כ"ה.
וע"ד ששאל במה שכתב הש"ך בי"ד סימן ר"א ס"ק מ"א בשם רבינו ירוחם ואם הלכו כו' יש מתירין משמע דיש אוסרין עכ"ל הש"ך. וע"ז כתב מעלתו שלא ידע שום סברא לאסור. הנה אני ממה לתידך גיסא על הש"ך שמשמעותו שאינו מפורש ברבינו ירוחם דעת האוסרין והרי אף שלא נתפרש בזה כבר נתפרש בדברי רבינו ירוחם דף רנ"ו ע"ג בדין שהביא הש"ך בשמו בס"ק קי"ב ומביא רבינו ירוחם שם שתי דעות בזה. ושם אני ממה יומר על האוסר שהרי הדין הוא ממש כעין הדין שמביא המחבר בסעיף נ"ה ועל הדין ההוא אי אפשר לחלוק שהוא דבר המפורש במשנה פ"ו ממקוואות משנה ג' והרי שם בודאי כשעלו הטובלים ויצאו משם חזרו המים למקומן וכמפורש שם בש"ך ס"ק ק"כ ואפ"ה כיון שהוכשר פעם אחת נשאר בהכשרו והרא"ש שממנו מקור הדין שבסעיף נ"ב משם למד הדין הזה ועכ"פ לא יממה על הש"ך והדבר מפורש ברבינו ירוחם עצמו. ולרוב הטרדה אקצר. דברי הד"ש.

סימן מו

במש"כ במהדו"ק בדשיל"מ בשכונתו להשביח המאכל ולא לבטל

תשובה לכבוד אהובי תלמידי ידידי הרב המופלא ומופלג בתורה כבוד מוהר"ר דוד קיצע נר"ו.

מכתבך קבלתי. ואשר כתבת שע"פ מה שביארתי במיבורי נ"ב מי"ד סימן כ"ו בהגה"ה נדחו דברי המגן אברהם בסימן תמ"ז ס"ק מ"ה ונתקיימו דברי הלמת לדק. יפה כתבת וכאשר נתבאר דבר זה אצלי בתשובות החדשים אשר אני משיב אחר שנגמר הדפסת מיבורי נ"ב. *) ואמנם מ"ש שאף שהוכחתי דבר זה במיבורי שם מדברי הש"ע

שלערב לכתחלה אסור — הג"ה מבן המחבר.
אפילו אם אין כוונתו — עיין לקמן סימן נ"ב.

לבטל רק לתקן הדבר ההוא מ"מ משמעות גדולי הראשונים לא כן הוא והבאתי דברי הריב"ש שהביא הפר"ח בסימן ס"ד ס"ק כ"ו על אומן שמשימין מלב בין נסר לנסר אין בכך כלום שבבע היין לברוח ממלב ואפילו נגיעה אין כאן ועוד דהיין הנוגע במלב כבר הוא מתערב עם היין המחר ואין זה כמבטל איסור לכתחלה כיון שאין כוונתו לבטלו וליהנות מן האיסור אלא כוונתו לתקן הכלי. ראיה לדבר מכלי מדין שאמרה תורה להגעילן ובב"י דבר הכתוב למאן דמתיר נטל"פ וא"כ למאן דאית ליה אין מבטלין איסור לכתחלה הוא איסורא דאוריתא והלא אפילו היה במים שעור לבטל פליטת הכלי עדיין המים אסורים ומוחזרים ואוסרים הכלי אלא שאין זה מבטל איסור לכתחלה כיון שאין כוונתו רק להכשיר הכלי.
ע"כ דבריך.
והנה במה שכתבת גדולי הראשונים. אני ממה אני הוכחתי שם במיבורי מדברי הרשב"א והרא"ה והטור ואיך אתה קורא הריב"ש נגדם גדולי הראשונים. וגם עיקר דברי הריב"ש אינם קומרים את הכלל שלי דדברי הריב"ש הם על דרך זה שזה פשוט אצלו דכבוש ודאי לא שייך בזה אלא שהוסיף לומר שאפילו נגיעה בעלמא שניאוש ממנו שהמלב רך בטבע אפילו בנגיעה בעלמא אוסר טפה הנוגעת ג"כ אין כאן ושוב אמר שאפילו נימא שנוגע קצת מ"מ כיון שעכ"פ אינו נכבש א"כ אינו אוסר רק קצת טפה הנוגעת וטפה זו מתערבת ביין ובטילה והוא אינו מכוין לזה כו' ובעירוב זה של הטיפה ביין הוא אינו מערב בידים רק מתערבת ממילא וכמו כן גיעולי נכרים המים בולעים קצת והוא אינו משתמש אח"כ במים ועיקר המשמ שמוב הכלי בולע מהמים וזה אינו עושה הוא בידים רק הכלי בולע אח"כ מעצמו נמצא שהוא אינו מערב בידים שום דבר. ומה שהבאתי מדברי הב"י בי"ד ס"ס קנ"ח שאין מחוידין ללקט החרצנים אלא מכבדן ודין ג"כ אינו ראיה שאם אינו רואה בעיניו ואינו מחויב לחפש אחר הכיבוד. והיה זה שלום.
דברי רבך הד"ש (א).

הערות הגאונים

(ד) נ"ב מה ניחותא דהא דין איסור דאין מבטלין אינו רק במתכוין לבטל והשולח צפור מצורע לקיים מצות הכתוב אינו מתכוין כלל שיבטל איסור שבו. וגם לשון הגמרא לא אמרה תורה שלח לתקלה אין סובל פירושו של המחבר. (הגהות הגרב"פ)

סימן מו (א) מ"ש על דברי הריב"ש שם, במחכ"ת לא זכר דברי הר"ן פ' א"מ גבי נתן בו שכר שמבואר שם ככל דברי הריב"ש והריב"ש כיון לזה דלא כדברי הנוב"י ועיין במ"ש הנוב"י סימן נ"ו ג"כ חלוק זה ולפמ"ש אי אפשר לאומרו גם מה שכתב לישב דברי הצ"ץ בודאי ליתא דכל שנשתמש בהיתר ואח"כ הגיע הפסח לא שייך אין מבטלין איסור לכתחלה כמ"ש הר"ן פרק כל שעה גבי לישהינהו ויעבד בהו שלא במינו ע"ש ודו"ק, והוא נסתר מחמתו גם מ"ש בסימן תנ"ג כיון דקודם הפסח מותר להשתמש בהן אח"כ כשיגיע הפסח ממילא מותר. ואף דיש לומר כיון שלא עשה רק כדי להתיר על פסח שייך אין מבטלין מ"מ כל שעשה קודם פסח מותר. ועיין בט"ז או"ח סימן רכ"ו.
(הגהות הגרי"ש נאטהנזאהן)

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

קלט:

*שכסוי הוס טהא כי. פיתה חתלי לא תני שכבוי הוס טהא. יכול אף. ערכין מתכפרין יפוטה: תלמוד לומר ונתן את הערכך בדרך כדרכ יהודה כי. ולא הוי טהא הקן לוי טהא לא לא נקבות: קדש. אין ערכין קדושין עד שעה נמיה וקדא סבי מדרים ומסב ולא הוי אמרי אלעזר ריבוי לקן לא הכהן למקרים אם שדה מקנה לא מנכסת הערכין ומקרים ומה לא הלבן ל"ב לא ליכתוב לא לא הערכך קלי מערכין דלוי בפרין הקדש כמיב לעיל מיעה אור וסיה לו בלא סוס נמיעה ה"ג לפי שנאמר שלהם השלח. ב' פעמים שמש מני אחמר אמר רב המנונא הכל מודים [*] בערכין דאע"ג דלא אמר עלי מיחיב דרמיב. [6] *ונתן את הערכך ולולין הן ביוך עך שיבא לידי נוגר; ומסב בכסף וכו': הנו רבנן *בי יקרא קן צפור לפניך מה. חלו לפי שנאמר *שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך יכול יחזור בדרים וגבעות כדי שיבצא קן תל כי יקרא בשמורע. לפניך קן מים צפור מהורה ולא טמאה *לפניך בראשון הוחר *בדרך בראשון הרבים *באילנות מנין תל בכל עץ *בבורות שתין ומערות מנין תל א. על הארץ וכי מאחר שמפנו לרבות כל דבר לפניך בדרך לסח לי לומר לך מה דרך שאין קנו בידך אף כל שאין קנו בידך מכאן אמרו *יוני שבר ויוני עליית (6) שקנו בטפיהן ובבירות *ואוזון ותרנגלן שקנו בפרים חיים בשלוח אבל קנו בראן הבית וכן יוני הרדסיאות פטור משילוח אמר מר מה דרך שאין קנו בידך אף כל שאין קנו בידך דאי לא מרפס למומן ועוד לפניך לסה לי אלא לפניך לאחוני שהיו לפניך ומרה בדרך כדרב הונא אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב *מצא קן כים חייב בשילוח שנאמר *כל אמר יה דעתן בים דרך. קן בשמים. טוף עשת בים ונפלתה דרך פחמה לא איקרי מן בשמים דמיחייב בשילוח הקן *דרך נשר איקרי דרך פחמה לא איקרי אמר ליה פפוני לרב פחנה מצא קן בראשו של אדם מנו *אמר *ואמרה על ראשו: משה מן התורה מנין *בשבת הוא בשר המן מן התורה מנין *המן הנעשה אסתר מן התורה מנין *ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין דכתיב *מר דרור *ומתרגמינן מירא דביא: ואיזהו שאינו מזומן ומה: *ר. חייא ור. שמעון חד תני הרסיאות ותר תני הדסיאות תני הרסיאות מאן דתני הדסיאות על שם הדסים ומאן דתני הרסיאות על שם מקומן אמר רב בתנא לרחוק חוץ וקיימן שחסר דרי בפתי מלא. ותה קיא קרי. ותה חד מינייקר דלא הוה קרי. קרי. אמרה לה. חבבתה סומא אמר. קרוי *בית אחותה ושחטה *א"ר אשי אסר לי. (ר) תינא מילין מילין מ"ד אלא אימא במילין: שוף טמא פטר מלשלח: מנה"מ *א"ר יצחק דאמר קרא כי יקרא קן צפור לפניך שוף משמע לן בין מהור בין טמא צפור. מהור. אשכחן דאיקרי צפור טמא. קרא שמע. *תבנית כל צפור בנף טמא לא. צפור בין מהור בין טמא בנף חגבים לא. צפור מהור בנף טמא וחגבים ח"ש *הוחה וכל כרסה רמש וצפור בנף טמא. לא. צפור בין מהור בין טמא ובנף חגבים לא. צפור מהור בנף טמא וחגבים ח"ש. *כל צפור כל בנף טמא. לא. ברמשקין. לא. ברמשגינן. חא שמע *ואחה בן אדם אמר לצפור כל בנף טמא. לא. ברמשקין לא. ברמשגינן ח"ש (בעגעתי)

נעיסה על גוף מהרוס: וקיימא שיח מרי דרי. ע"ז שהוחה: בפחת מילא. לל שהיה מלרכה נרחה מיל אמתן מרבי מלרכה: *ר"ש אומר כל שאינו מזומן הוא. עבר כל שאינו מזומן הוא: *מעבדי מהרוס וקמטוס: אמר לי ר' חנינא מילין. לבדי רוח הן אלא דברו משלם: מילין ס"ד. והלמוד לר' כהנא (ביאה) *לפניך לעמוד מעיל בן הוה אמר אלא במילין. על ידי כספים מלומדים לבדי מיתון עוקפת: *ערוך משמע בין טמא ובין טהור כלומר בין טמא בין טהור כלומר אמר לפניך אמר לפניך מלמד בין לפניך ובין לפניך: מאמר בנה בין בטהור בין בטמא בין לפניך: קדמות קטנות בטהור ובקרן: *מי: בבירות דרמה (מבגל. מיר. שקנו בפרים. מבגדו דהשמה. אין קנו בידך. ועוד לפניך לומר לי. משום דאיר דמרדן הוא לי לומר לה הכל אלא לפניך. מינני. ליה. לאיר לה שקרן כבר אנו ומרהו בדרך. מה. מינני. ליה. לאדון. יהוה. בים. שמשון. ריש לה הלילן. ובריה. בין בלשון קדש לשון דם. מה. מלקת. דרך. בין בשמים. טוף. עשת. בין נפלתה דרך. פחמה לא איקרי. מן מ"ס מלקר. לדן. פחמה. פטמן. מ"ס מלדרך. ואמרה על ראשו. מה. מ"ס אמרה. נגלמו לא מהרב לה פחמה. מ"מ מדם. נעקר. אמרה לה מלמה. לא. לא. מלמה. מן. מ"ס. מלמה. מלמה. מלמה

ואם ידוע שהחטים של חולין יפות משל תרומה מותר. דשל חולין הומירו ושל תרומה לא הומירו ויש כאן אחד ומאה, ואף על גב דמעיקרא נאסרו חזרו והותרו בטמיעה, ואפילו לכתחילה יכול לטמון כדי להתירן: ואם מזיד אסור. קנסוהו רבנן לפי שביטל איסור לכתחילה והוא הדין לכל איסורים שבתורה שביטלן במזיד שהן אסורים:

הַתְּרוּמָה, וּמֵתָּר. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וּטְחָנָן וְהוֹתִירוּ, כְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחֻלִּין, כָּךְ הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה, וְאָסוּר. אִם יָדוּעַ שֶׁהַחִטִּים שֶׁל חֻלִּין יָפוֹת מִשֶּׁל תְּרוּמָה, מֻתָּר[לב]. [סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וְאַחַר כֵּן נָפְלוּ שָׁם חֻלִּין, אִם שׁוֹגֵג, מֻתָּר[לג]. וְאִם מֵזִיד, אָסוּר[לד]:]

פירוש המשניות להרמב"ם

לאסור החולין אבל טנופת של חולין מצטרפת עם החולין להעלות את התרומה: ואמרם ואח"כ נפלו חולין. רצה בה שנפל מן החולין מה שהשלים למאה סאה של חולין או הוסיף עליהם והעיקר אצלנו אין מבטלין איסור לכתחילה ולפיכך אסרנו כל מי שהרבה החולין על התרומה במזיד וזה האיסור קנס לפי שבטל איסור ובכל מקום שאומר בכאן אסור ענינו מדומע וכבר נתבארו בזה הפרק דיני המדומע ובכל מקום שאמרו מותר ענינו שתעלה התרומה ויהיה השאר מן החולין אחר שיוציאו התרומה מותר כמו שבארנו:

מלאכת שלמה

נעיינה היא טומן ומטיר וחולי אחר טחינה ימצאו מאה ואחת ע"כ ומשמע דהרמ"ם ז"ל בדבריו לא פליג אה"ר שמשון ז"ל. עוד מפרש בירושל' דאפי' לכתחלה נמי טומן אם יודע שהחטים יפות כדי להטיר ואין כאן משוס מרבה במזיד דמצינן למימר דכבושין הוו מעיקרא והשתא רווחו להו. עוד בירושל' ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל שריבה עליהן שוגג מותר מזיד אסור. ולאו ממני' היא בשוגג מותר במזיד אסור ממני' בתרומה אתא למימר לך אפי' שאר כל הדברים א"כ אלעזר כשם שאסור לטהר את הטמא כך אסור לטמא את הטהור פי' שלא יתמיר אדם על עצמו מלגרף טופח של חולין עם החולין כדי להעלות את התרומה דכיון שהכמיס הקלו לא חוח מדבריהם ע"כ. ואיתא במשובות הרשב"א ז"ל סי' תש"ל ובירושל' דמגיגה סוף פ"א: ואם מזיד אסור. הא דאמרי' בריש ביצה וכלל דוכתא באלמוד ומנן אין מבטלין איסור לכתחלה אין לשון זה שוה בשום מקום אלא מתני' דהכא דייקינן לה. וכתבו תוס' ז"ל בפ' כל שעה דף ל' דאפי' איסורא דרבנן אין מבטלין אם יש לו לאיסור שורש מן התורה אבל דבר שאין לו שורש מן התורה כגון מוקצה מבטלין והיינו דאמרי' בעלמא עלים שנשרו מן הדקל לתמור ציין"ע מרבה עליהם עלים מוכיחים ומסיקין לכתחלה ע"כ ועי' ג"כ ברב אלפס בפ"ק דביצה דף ר"ף ובפי' הר"ן ז"ל דבדרבנן מבטלין איסור לכתחילה ולא כל דרבנן אלא היכו דקאמר הכא מפני שיש להם טעם להתיר עי"ש. ובפ' גיד הנשה דף תש"ג ע"א כתב הר"ן ז"ל בשם תוס' ז"ל דמדאורייתא מבטלין איסור לכתחילה ותדושיה דזרוע בשלה דקאמר בגמרא היינו שמלוה לבטלו אבל הראב"ד ז"ל כתב בספר איסור משהו אלו דמדקרי לי' תלמודא זרוע בשלה חדוש ש"מ דמתי' דאמרי' אין מבטלין איסור לכתחילה דאורייתא הוא ע"כ. ומיהו אע"ג דביטול איסור לכתחילה מדאורייתא הוא לדברי הרב ז"ל מ"מ אם עבר ובטלו מדאורייתא בטיל ואפי' במזיד ומדרבנן במזיד לא בטיל ובשוגג פליגי בה ר' יהודה ור' יוסי בגיטין בפרק המקבץ וקיימא לן כר' יוסי דאמר בשוגג בטל. ומזיד נמי כתב הרמב"ם ז"ל דדוקא למי שבטל אותו במזיד אסור אבל לאמרים מומר וכן דעת הראב"ד ז"ל ע"ל ז"ל בקיצור. ובפרק אין מעמידין דף סט"ו ע"ב העלה ז"ל דלא אמרו אין מבטלין איסור לכתחילה אלא במתכוין לערב איסור בהיתר כדי ליהנות ממנו אבל במתכוין להכשיר הכלי ואינו נהנה מן האיסור שרי ע"כ:

יכין — תפארת ישראל — בועז

לב ואפי' לכתחלה מותר לטחנן (ה). ובריש לא אמי אם חטין של תרומה יפות אסור. דהתם אע"ג דסובין של חולין מרובה משל תרומה עד שעי"ז קמח החולין מועט משל תרומה מצטרף סובין של חולין עם החולין לבטל התרומה. משא"כ הכא סובין של תרומה אמ"ל עם התרומה לאיסור: לג לאחר שהולית התרומה:

לד דקנסוהו ככל מבטל איסור לכתחילה:

(ה) כ' המי"ט ד"ה כך ז"ל ולא הוה מבטל איסור לכתחלה. שעי"ז שטמן נמצא שהתיתר הוא יותר ממה שמשבנו. וכ' עלה רבינו הגאון מהר' עקיבא שליט"א [אות לז] ז"ל אבל הר"ש כ' דמתני' ר' יוסי היא דאמר אף מתכוון וילקט ויעלה בק"א (ע"ל דט"ס וא"ל בר"א) עכ"ל והיינו ר"י דפ"א מ"ו דערלה. וק"ל*) הא בסוגיא דגיטין דל"ד ב' אדפרקינן דר"י אדר"י מנפלו ונתפצעו דר"י ס"ל דלא יעלה. ומשיגין חזקה אין אדם אוסר כרמו בטיעה אלא הרי דבעלמא גם ר"י ס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה. אמרה בקי תמהני אדברי רבינו דהרי דברי הר"ש הירושלמי הם שכך כ' הירושלמי הכא דמתני' דהכא ר"י היא וירושלמי לשטמי דטעם דר"י בפ"א דערלה שכך דרך מידל בגפנים. ור"ל לפע"ד מדדרך לעקור גפן מבין הגפנים כדי לעבות הנשארים א"כ אין כוונתו לבטל האיסור. דאילו יודעו הי' עוקרו דמה שמפסיד בג"א מרוח בגד אחר. וכ"כ הכא שכן דרך בהנים לטמון ולא מחזי כמבטלו. ואדרבה הך דהכא עדיפא דיש דעות בירושלמי דהך דהכא ד"ה היא משום שכן דרך בהנים וכו'. וכדי שלא יתנוח הירושלמי עם הבבלי בגיטין ג"כ שאין אדם אוסר כרמו בטיעה א' ואילו יודעו הי' עוקרו מטעם הנ"ל. וכן נראה דעת הרמב"ם פט"ז ממ"א הכ"ה שכך פי' הבבלי. ומתורץ ג"כ קו' רכ"מ שם מרמב"ם שכ' דטעם דר"י דאילו יודעו הי' עוקרו. דהקשה דא"כ בתגזוז' ופצען נמי אילו ידעו הי' מוציאן. ולפי דברינו הנ"ל נק"מ. וזה ברור מ"ל:

*) בתורע"א שלפנינו ליתא לקושיא זו (תפארת יעקב).

משנה ראשונה

דוכתא ואין לאסור מספק. ולא מסתבר לומר דקמ"ל דאפי' רוב המעורבת הוא מותר לא אזלי' בתר רובא לומר שהרוב פיחת ולא המיעוט. דהא נמי מלתא דפשיטא הוא דכי אזלי' בתר רוב ולא בתר מיעוטא היכא דהרוב והמיעוט מכחשי אהדדי אבל הכא אדרבה אזלי'

עי"ז שטומן שהתיתר היה יותר ממה שהיינו סבורין: אם ידוע שהחטים של חולין וכו'. ובריש לא מנן אם ידוע שהחטים של תרומה יפות משל חולין אסור משום דאע"ג דפסולת של חולין מרובה מפסולת של תרומה עד שנמצא שקמח החולין נחמעט משיעור מאה לשיעור האמת לתרומה מצטרף פסולת החולין עם החולין לבטל התרומה והכא בסיפא פסולת התרומה אינו מצטרף עם התרומה לאיסור: מותר. אמר הרמב"ם בכל מקום שאמר מומר עינו שתעלה התרומה ויהיה השאר מן החולין אחר שיוציא התרומה ובכל מקום שאומר אסור עינו מדומע:

ציונים

אם שוגג. מי' אם ה"י ופרק ע"ו מה' מאכלות אסורות הכ"ה עור ופו"ע יו"ד סי' קי' סע' ס"ה:

שינויי נוסחאות

ט התרומה בירושלמי תרומה וכן נמצא. ומותר בד"ג מותר וכ"ה בירושלמי ובד"ק. ואסור בד"ק אסור. שהחטים בירושלמי שחטים. כן בירושלמי כך וכ"ה בד"ק. ואם בירושלמי אם.

תוספות חדשים

ט [במשנה] כך הותירה התרומה ואסור. אין להקשות אפי' הומירה הא אין המורכן של תרומה מצטרף ד"ל דנפל לפחות ממאה כ"כ דאפי' בלא מורכן אין מאה כנגדו אלא דאי הוי הומירה היה בחולין מאה כנגדו קמ"ל דכך הומירה התרומה וכ' הרמב"ם פי"ג מה"מ ה"ז ז"ל אבל אם נפלה מאה מטיס רעות של תרומה לפחות ממאה מאה מטיס יפות של חולין וטמן הכל והרי הקמח של תרומה פ' ממאה מקמח של חולין ה"ז עולה בק"א עכ"ל. ול"ע למה כ' אחד ממאה מקמח של חולין דהא גם המורכן מצטרף לבטל (הר"ז). וע"ש הרמב"ם: אמר המגיה מ"ש המי"ט ד"ה אם יהוא כו' הוא מהירושלמי והביאו הרא"ש במסכת חולין פ' גיד הנשה:

אור גדול

ט כך הותירה התרומה. כתב הרא"ש בפירושו ומרישא שמעינן כיון דאין חולין הפחת בחולין כ"ש דאין חולין בהם היתרון להתיר כו' ודבריו צע"ג דהא הדין בנשפך (יו"ד סי' צ"ח) במין במינו דהוא מדרבנן להקל ובאינו מינו להחמיר לר"ת דטעם כעיקר דאורייתא ולרש"י דהוא מדרבנן להקל. א"כ ה"נ בתרומה דמה"ת ברוב ומדרבנן בק"א א"כ בספק יש להקל ואיך דן בכ"ש. ובגוף המשנה קשה לי דהא הפסולת של תרומה אינן אוסרין רק הקמח וא"כ בחטים של חולין יפות אף קודם הטחינה יש להיות מותר כיון דבקמח איכא ק"א ואף דליכא במנין עכ"ז איננו מובן אמאי יאסור ויעוין בפ"ד מ"ח ברמב"ם. ומלשון התוי"ט נראה באמת דאה"נ רק דמקודם הטחינה איננו

אמר אביי כל שכיחו נתן. הקשה ר"ש הכמה תפי' לרבא לא מתוקן אלא משום שכיח ונו' ומאחר (קדושין דף סב. [מוגה] מוגה אלא הכא ורבא דאמר אמר אמר אמר מאי אמר אמר אמר

(12)

הפר הוסאלבאים הבאים ליום ראשון

(מבר) הגרדיו ד"ר אלעזר בן ר' אלעזר אמר: אם אין אדם מוכר לבו לאדם אחר אינו יכול לבטל מכירה זו. ר' אלעזר בן ר' אלעזר אומ

ורבנן אין מבטלין איסור לכתחילה. ותיא"ל דמתולדותיהן מד' כמרי איבו השתא. אם הוריתי לו לא מתמנו בכלכותו: אשתלאי. שכמתי בטיל דבטיל היום ולמחר אבל למעבדינהו כדיום ומנגמי וביאיתי מורה בו ואמר מעוה דקיימת לן בכולל דוכתי רב ור' יוחנן אלמה כר' יוחנן יפה לאמיתי עד היום ומכרתי: דאמ אמר רבא. לעיל (דף ה:): הלכתא כוותיה דרב בהני תלת. שלמדר

[מגילה ד:]

[מגילה ד:]

[מגילה ד:]

מסכת ביצה פרק ראשון

א (יומא ב ע"ב) **ביצה** שנולדה ביום טוב כ"ש שחמרים מתכל וכיון הכל אוכרים לה מלמלה: **נבל** נמלי שבעקרן. פליטת הנהנעות הנעמרים בעמרים דכ"ש מוקלה הוא. (דף ב ע"ב) ומקשה דכר הנהנעות הנעמרים בשבת ובו"ש ומוקלה הוא.

הגהה [ר"ת] אמר הכא מוכלת מחמת מה. אלא הכא הנעמרים בעבל כ"ש מלי מעמת דכ"ש מוקלה הוא. (דף ב ע"ב) ומקשה דכר הנהנעות הנעמרים בשבת ובו"ש

שמ לרוחה הכא הכא מוכלת מחמת מה. אלא הכא הנעמרים בעבל כ"ש מלי מעמת דכ"ש מוקלה הוא. (דף ב ע"ב) ומקשה דכר הנהנעות הנעמרים בשבת ובו"ש

ורבינו רבינו כל כ"ש דמעלת הרחמי. נעיכה. משום ריש אמר אמר מלמד

ב) וכ"י לא פסק הכי אלא מחיצה אבל מ"מ עיקר הדבר שלא שב"ש. ע"כ לא כמו שבא לפנינו כן הוא הדרך כלומר לכתחילה ע"כ:
ז) אין מבטלין איסור לכתחילה. כתב הרשב"א בתה"ל דיש מיעוט שער ג' והר"ן פג"ה (לה:) דהיינו מדרבנן לעשות הכלב"ל (בלחיקור משפו פ"ב קכ: ד"ה והא) ולמרינו) ח) אסור מלחלוייתא מוכו בהיעבד נס לעשות הכלב"ל כמ"ש המחבר (ה) וכמ"ש הרשב"א והר"ן על שמו ע"ש ג) ומדברי הרב ר' מנחם עזריה בתשובה סימן כ"ז מבואר שקובר כמ"ל דהיינו מדרבנן.
ח) ואפילו נפל כו'. כלומר לא רוצה להקל בקדרה זאת ולתשוב גם הבטול כיון שיודע שהיה בתחלה יותר מ"כ נימא לך שגם בחיקור היה יותר בקדרה זו כיון שאינו בלומל יפה כו' וכבר נתבאר לעיל כ"ל. לבדר אחר לגון לתקן הדבר מותר וכפי' קל"ז סעיף כ' (ס"ק ז) כתבתי דהיינו דוקא בחיי מינו אחר. שמיבה כו'. ובלחורה הוא כפל בטיעות היינו מינה ובלחה הס"ק עבר ובטל שזרק חיקור מוטעו לתוך היתר מרובה שיש ס' נבטל לו שנפל מעצמו לתוך ס' בהיתר אלא שמיבה אח"כ ל"ל הס"ק שעבר בחזר אלא שהשב שהבר זה מותר וזה שיוצא לתה שבתבתי בסמוך (ס"ק ט) לטועה בלין מקרי שוגג:

(ה) הה"מ מין בשאינו מינו. שבה לריך שיש מן התורה מין עכשיו בדלישה (מות ו) להקשות בתה שאינו מלרפין העלמות אל ההיתר והיה אינם מתמעטים בגיטול והחיקור לחשבר שיהיה יותר וכתמעטו למקמתה אחרינו כאשר נמצא כן היה כדי שלא לחזוקי ריעותא לומר שהיה שיכוי בזה הקדירה תחלה ממה שיש עכשיו ג) ומ"ש הגור (קמ:) שגם החיקור היה יותר כו' היינו כיון שמתה בחיקור יותר מ"כ ד) אבל במינו. שמן התורה בטל בטול רק שחכמים הצריכו ס' מונין להקל ומשערין בחמה יפה כו' וכבר נתבאר לעיל קי"ל כן: (ז) אין מבטלין איסור לכתחילה. בר. בסי' פ"ל קעיף י"ג מבואר לשם לון כוונתו רק בחמה ובה ס' ומקולה קונית הב"י בכלבו"ל: ח) אסור מדאורייתא. וכ"מ מה מיבל בשוגג בהלהלב"ל בלחוייתא קבקיבן שוגג מון מזיל ולהיבו מותר ד) אלא לכבר נתבטל ברוב עיין פר"מ ופליתי:

(ה) ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה (ה) ז ו) והני מילי במין בשאינו מינו (ו) אבל אם הוא מין במינו ח משערין גם במה (ז) שבלעה הקדרה ועומד בדופני הקדרה ומשערים זה באומד יפה ורואין אותו כאילו הוא בעין אבל מה שכלה ואבד מחמת האור אינו מצטרף שזה כלה לגמרי:

ל"ה (ז) ז) (ג) ע אין מבטלין איסור (ח) (ל) לכתחלה ח) ו) ואפילו נפל לתוך

(ה) ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. עמ"ש בתה"ל ס"ב ס"ק ז' ובמ"ש הרשב"א בתה"ל ס"ב ס"ק ז' ובמ"ש הרשב"ם

משבצות זהב

מוקמיה למחזקה להתתא ולתקור. ואם נמינו שהיה היתר מרובה ונמ"ב בנטמק ולתיקור לא נטמק ובאומר יפה בתה שבטע קדירה יש ס' עתה בתינו מינו ולחה לתמיד אף בהפסד מרובה ונוכך ערב שבת מ' תשמעות הרשב"א בתרוך ובקבר כן דשמא אין הבטע הקדירה מקייבע שמין מכוסה תוך הרוטב, גם מי חפשר לטע בתומר יפה. ומיהו הא ולמי מי היה היתר מרובה וטילבן לתיקור אמ"כ קודם שנעמק הבאיסור מי שהאיסור לח בהא משמרת אף בתינו מינו ולמה נחיק רשעתא ולבלמן. ואם בתינו בתין הפסד מרובה אין לסמוך אפסק ש"ע ובמ"ש ים"ש ובמ"ש הש"ך אות ו' וזה נכון לכתחילה, אבל בהפסד מרובה ונוכך גדול ילחה לתתיר בתינו בתומר יפה מה שבטע בקדירה לא מה שבלה מאש ובתגאי שיהיו בעת נפילת האיסור שהיתר היה ס' ובמשמעות הרשב"א בתרוך ובקבר ות"ת לרוכא ל"ע. עתה"ש בש"ך אות ו' ועיין פר"ח בסימן ל' אות ו' ובלן (אות ז): (ד) והני מילי מין בשאינו מינו, עש"ז. והם לבריס בפוטים שאפילו בתינו מינו ולא לתינו בעת שבפל האיסור והיתר ועכשיו יש שטים לא מינעיא בשניהם אוכלין אמה בחזיק רשעתא ואמרינן שמתמלה ג"כ היה כך [אלא] אפילו עמות לתין מלטמקין ובשר לבו להלטמק א"כ בלא בלתו האיסור בשעה שבפל ועכשיו יש ס' נימא לתסתמא בעמק האיסור ובתמלה לא היה ס' אפ"ה לא מחזקינן איסורא אפילו בתינו מינו. והנה המחבר פסק בהר"מ ז"ל מתם אלא שהר"ם (מהלכות מאכלות פרי"ן ה"ב) לשיטתיה שעשה בעיקר לדבנן משום הכי היקל בתינו מינו והמחבר פסק בסימן ל"ם (ס"ב) לבר תורה הש"ה חילק. ובזה נתישב מ"ש המ"ל בלל פ"ה אות כ"ו ועי"ש: (ו) אבל במינו. עש"ז. ובבר כתבנו בזה באות ל' מה שבטע"ל בזה: גם הא המלטרפין במינו מה שבטע הקדירה בתומר יפה לבמחבר ולמילן לעת הצורך בגל המבשיל אבל מה שבטמק אין הריקן הלטרף עיין מי תומר (ס"ק ל' ד"ה כגון לא) ופשוטו הוא עם"י ל"ב בטופת מבב ועי"ש: (ז) אין מבטלין. עש"ז. לוזקת הוכח שמפסקין היתר ע"ו כך כמו רגלי הבבורים שאי אפשר לבבר משא"כ בסימן קל"ז אות ל' אסור להוציא יין לך הבקב ר"ן שבטע מיין שבמקב אף לאין מתכוין לך ויש ס' כיון לאפשר בעינן אחר. ועמ"ש המחבר כאן ס"ז בהיקור מועט לא"א לבוא לידי איסור שדי הא לאו הכי אסור אף שאין בוטה לבטל. ועיין מ"ת סימן תכ"ב בע"ז אות ס' בתי"ש לתומר לבטעל כלי איסור בכלי היתר אם יש ס' ולא הוה מבטל כיון לאין בוטה לך. וכבר הקשה לי מכס אמר שזה קותר בתי"ש כאן אם אפשר לבטעין אמר אסור. ולי נראה דוולאי בכלי איסור אי אפשר לבטעל ועוד לבטעל בהיתר והא אלא מבשיר היותה אחר כן כיון לבטעין בלבפא הוי עדמא וכל בהאי נוונא אי שריכן: ומ"ש עבר ובילבו אי הבי"ז

שפתי דעת

ז) אין מבטלין. עש"ך, הם דברים פשוטים דרשב"א בתורת הבית הארוך קכ"ב א' (כ"ד ש"ע לא:) הביא דעת התוס' הר"א ז"ל, ומיהו דיעבד בשוגג מותר ואף מויך לא הה אלא קנס דלא תימא כל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני כמו שכתבו התוס' בתמורה ד' ע"ב ד"ה רבא (עיי"ש ד"ה ורבי יעקב ומלת רבא הוא דיבור בפני עצמו יעוין שם בדפוס). דאי מעצמו שרי ה"ה עשה איהו ז, וכ"כ פר"ח בסימן ס"ד אות כ"ו ועוין שם. ומה שלא הזכיר מהר"מ ז"ל פט"ו ממאכלות אסורות הלכה כ"ה, יראה דאין הכרע דה"ק אסור לבטל איסור תורה ואם ביטל מותר ואעפ"כ קנסו, היינו לאחרים מותר ולדידיה אסור. והנה לכאורה הנפקא מינה אי ספק אי נפל איסור תורה לחבשיל באינו מינו [אי] אין מבטלין מן התורה אסור להוסיף, ואי מדרבנן הוה ספק דרבנן ולקולא, ולא דמי למ"ש בסי' צ"ח (ס"ב) באינו מינו דנשפך דאסור, ואמאי לוסיף השתא עד ששים, התם הספק מצד עצמו דבר תורה שיש כאן חשש איסור, מה שאין כן בספק אי יש כאן איסור כלל, ומ"מ יראה דגם זה אסור דלא מיקרי ספק דרבנן כהאי גוונא, עיין בקונטרס הספיקות (אות יט) ובמנחת יעקב שם אות ל"ג. ועוד נראה דלא שייך כאן לומר דלא גזרן רבנן וקנסו בספק איסור, דכי אמרינן ספק דרבנן להקל באירע כך, אבל לעשות מעשה ולעשות ספק דרבנן בהא לא אמרינן. ובהכי ניחא ההיא דסימן קי"א (ס"ד) ב' קדירות באיסור תורה אסור לרבות עד ששים, ומיהו כבר הקשינו בט"ז (כאן ס"ק יב ד"ה הנה) אהא דב' קדירות היתר ואיסור דרבנן אסורות שתיהן כשאין בשתיהן ששים אי שאין עתיד להתערב (סי' קיא ס"ה), ומשמע אפילו באיסור גופא דרבנן (לא בשיעור דרבנן) וכ"כ הפרי תואר בסימן קי"א (ס"ק א), ואמאי לוסיף עד ס' להמחבר בדרבנן דלא נ"נ ושם יבואר. עיין בכנסת הגדולה בהגהות הטור אות י"ו הא דאין מבטלים ברתי איסור לא בספק איסור, והראה מקום לסימן קט"ו בש"ך אות כ"ח ולסימן קי"ד [בש"ך]

ציונים והגהות על פמ"ג
ה) צ"ל לף ביו"ט שאמר שבת (ויו הסמס):
ו) עיין סי' קל שפ"ל ס"ק טו ד"ה עיין:
ז*) שבולע. מיין [נכון] הבלוע שבעקב כל"ל (ויו הסמס):
ז**) עי' ערוגת הבשם סי' לט ס"ג שהבריע בבמיין אחר וכ"כ בשו"ת שם אריה מוי"ל סי' כג ועי' שו"ת מהריי"ל ליפקין קו"א אות קכ"ט מס"ב בזה:

בירורים דכסף

צמ (ק) לא ר"ל דמיירי בכסף שנתערב בדבר אחר ולא נתבטל בו ר"ל דמיירי בכסף שנתבטל בדבר אחר ולא נתערב בו

ביאור הגר"א

מותרין מזיד אסורין ולא מתני' היא שוגג מותר מזיד אסור מתני' בתרומה אותא מימר לך אפילו שאר כל הדברים: [ז] עבר כו'. מתני' וירושלמי הנ"ל וגמ' דגטין נ"ד. ב' וכו' יוסי דהלכה כמותו מתברין כמ"ש בפ"ד דעירובין (מ"ו ב): [ח] למבטל כו'. כמו

חידושי רע"ק

ג) אסור למבטל עצמו. ומס (כיעל) [ביטל] ממ"כ כאמכל גם הקדירה מקורה מבטלות עור (קימן ל"ט סק"כ):

באר היטב

(ט) עבר. פירוש שזרק איסור מעט לתוך היתר מרובה שיש ס' נגדו או שנפל מעצמו לאין ס' בהיתר אלא שריבה את"כ:

משבצות זהב

(ח) אם בשוגג. עט"ז. חילק כל היכא דל"ל לעדותו ושתיקתו היה מתוכתה כמו ריבה לו בתפלגו מהימן. ווילמה דה"ק דוודאי אף שלא כדע המעשה בכל מי נפל מיקורא כל שלא נמלוז ולומר שמיקור יש כאן ואי הוה שתק היינו מהימנו מהימן משמ"כ כתם עליון ל"ל שנפל ליס קנקו. וכמה מיוקב מה שהקשה בכר"ב לות ר'. ויש לדאות אוך תלוי זה במה שהגיה להגור מיוסלמי לאל זה מי כמי מרבי זוקי וכי שמעון מתי שפיר דיש לאמלק כן. ויש לייצב בדומק דאי מקור הדין מר' יוסי ור' שמעון אימא דווקא בתפלגו דלא עביד מעשה כי אם משנה באיסור מכמות שהיה לבהא ר' יהושע בתרומות (פ"ל מ"ה) מיקל ואף בחזיר, אימא ר"י ור"ש בשוגג לא קנקו אבל ריבה לא אלא שאין נאמלק מ"כ פשיטא שאין נאמלק כמ"ש הרי"ז, אבל אם מקור הדין מיוסלמי כתם מבולל אפילו ריבה שוגג מותר, ותיבה דווקא כל שנתיקתו היה מתיר לא בענין אחר: קשיא לי על מ"ש הב"י והטו"ז דמקור הדין מהא דעבלה ר"י ור"ש (והוא בריתא) מן מיוסלמי והא משנה מפורשת בתרומות פ"ה מ"ט אלא תרומה שנפל לפחות ממאה ואח"כ נפלו עוד אם שוגג מותר וחזיר אסור כמ"ש הר"מ והרע"ב. אלמן מבטלון איסור ופסקה הר"מ ז"ל בפרק ה"ג דתרומות ה"י ולהה תפס הטו"ז מתימרא בפרק אלה תרומה ולא המשנה עצמה ועל הב"י ג"כ קשה: ועל מה שכתב הטור על ספר המלות לדברך לאקור לאכם אם לא ריבה, אלמן לדיך לבשוגג מותר. ומן לאוש שאמ כיון דחזיר, (לא כגולסת שמא יבאו כר) אם אמנו לאוש לזה לא נאמין שלא ריבה. וקשיא אלא לדסמ"ג לשיטתיה ומשנה חכ"ב קאמר וכמ"ש הב"י. ולף לשון לא שיטת שלקור ולפיכו הכי הוסיף, מ"כ מאין הרגלים לומר שיודע שלקור ולפיכו הכי הוסיף, ועוד קשה אכתי לעור בבשר בחלב אמאי מ"ל הקירה מכם לבעשה נבלה. ע"כ פיס הטו"ז. דה"ק מלבתב הסמ"ג שלאמן המיס אין מלטרפין לבטל האיסור לאלא למיתר מעטם כ"כ קאמר, דל"כ איך כתב שאין מלטרפין עם הקדוש לפיכו אלה המיס שהוסיף לאור לבטל כל מה שבקדירה אין מהני אם הקדירה בעינן דבטלה כ"כ (ולא מ' ס' בתבטיל מסמתא נגד הבטלה דבטולה משערין ובתוכה כף בסימן ל"ד (ס"ה מבולה דבטלה כ"כ. (ועל הב"י אמה בזה לבתב נגד התבטיל הא נגד כל הקדירה בעינן דבטלה כ"ג) אלא ולאי לבא לא

שפתי דעת

ט) אם בשוגג. עש"ך. ועיין מה שכתבתי בט"ז (ס"ק יב ד"ה ואאז) דלדידן דנ"ג א"כ איסור דרבנן לא יצויר להוסיף אפילו אם הלכה כהמחבר (בס"ו) דמוסיף בדרבנן דנ"ג אלא ביבש באין רוב אז לח בלח בהפסד מרובה. עמ"ש בט"ז אות ח' והקשינו דמשנה הוא, ועכשיו ראינו שהרשב"א בארוך קכ"ב א' (כ"ד ש"ג לא. לב.)

שס"ל דלא אמרינן חנ"ב בשאר איסורים היה צריך לחקור אם לא הוסיף מים אחר שכבר נפל האיסור בשוגג אף אחר שכבר נפל האיסור שם כיון שלא נ"ב וצריך חקירת חכם (לדברי הסמ"ג) שאם יאמר שהוסיף בשוגג אזי היה אסור משום שמא כיון לרבות במזיד (ולדעת הסמ"ג עצמו דס"ל גם בשאר איסורין ותיכה נעשה בבילה ולא חיישינן שמא הוסיף אחר שכבר נפל האיסור דהא לא מחויקינן איסורא כנ"ל. וצ"ל לדידיה דהא דצריך חקירת חכם בשאר איסורים הוא מחשש שמא הוסיף תיכף אחר נפילת האיסור קודם שנתפשט שם ולא נעשה עור נבלה. ומ"ש הטו"ז ובזה צריך חקירת חכם להסמ"ג שמא עשה תיקון של ריבוי אחר כך היינו אם היה הטור ס"ל גם כן כדעת הסמ"ג דאפילו אם יאמר שעשה בשוגג יהיה גם כן אסור משום שמא עשה במזיד אזי בבשר בחלב היה צריך חקירת חכם משום שהיה חשש שמא עשה הריבוי אפילו אחר שכבר נפל האיסור אלא עשה הריבוי אפילו אחר שכבר נפל האיסור (לקמן סקי"א) וע"ז תולק הטור וס"ל דאין צריך דהא בשוגג מותר: [ז] ועוד מתורץ מה שקשה במ"ש הטור ואין לחוש כו' ולפי מה שכתבתי הכל ניחא כו'. ר"ל דהא קשה על הטור במ"ש על דברי הסמ"ג ואין לחוש שמא כיון לרבות במזיד שאם באנו לחוש לזה כו'. דהר"ל להטור לומר כן על הגמרא במה שאמרו דכל איסורין שריבה עליהן שוגג מותרין היה לו להטור גם כן לומר ואין לחוש שמא כיון כו' ולפי מה שכתב הטו"ז לעיל בסמוך ניחא דקי הוא קרשית הטור על הסמ"ג הא ק"ל כל איסורין שריבה עליהן שוגג מותרין ואת"ל דחיישינן שמא כיון לרבות במזיד והא דאיתא בגמרא דכל איסורין כו' היינו כשידוע לנו שנעשה בשוגג כגון שנעשה על ידי אחר וכדומה אבל כשאין ידוע לנו בבירור שנעשה בשוגג אזי אף אם אומר שעשה בשוגג חיישינן שעשה במזיד אם כן לא נאמין לו גם כן כשיאמר שלא ריבה:

ציונים והגהות על סמ"ג

ז) עיין מט"ז קוף קי' מי' למבטל לנפולה לא מיקרי לונם: ז") תרומות פ"ה ה"ג שהוכא בט"ז ס"ק מ':

אמרי בינה

הכא (בבכור) דלא סגיא דלא אמר (בכור הוא דלימא ליה החכם אם הוא מום קבוע) דקדשים בחוץ לא אכיל (דלא נחשד הכהן לאכול בחוץ דהא חייב ע"ז כרת אבל הוי אמינא דנחשד להטיל בו מום דלאו בעלמא הוא ולא יהא נאמן) קמ"ל דנאמן ע"כ ואם כן מוכח בהדיא שיש לחלק

כמ"ש הטו"ז:

ו) וזה נראה לי מכוון בדברי הטור שכתב כו'. ע"ל בש"ך סוס"ק ס"ז שמביא לשון הטור שכתב שם כתב בספר המצות כו' ועל הא דכתב הטור ונראה שאין צריך שאפי' אם הוסיף כו' כתב הב"י דהסמ"ג לשעמיה אזיל דס"ל בכל איסורים חתיכה נעשה נבילה על כן צריך החכם לחקור שאם הוסיף אחר כך לא מהני אם לא שהוסיף כל כך עד שיהיה ס' נגד האיסור והתיתר שהיה מקודם דהא גם ההיתר נ"נ. ואם כן קשה מאי הקשה הטור על הסמ"ג ונהי דהטור לא ס"ל כן בשאר איסורים עכ"פ הוי ליה למימר דבבשר בחלב צריך לחקור על זה דבבשר בחלב אף הטור ס"ל חנ"נ. ע"כ כתב הטו"ז דהטור למד מדברי הסמ"ג דלזה לא חיישינן שמא הוסיף אחר כך שכבר נ"נ דאי חיישינן לזה איך כתב הסמ"ג שאותן המים אין מצטרפין עם הקדש לבטל האיסור הא אפילו אם היה במים שהוסיף לחדר לבטל כל מה שבקדרה לא מהני דהא גם הבלתא בקדרה נ"נ וצריך ס' גם נגד הקדרה הה אי אפשר דאין במה שבקדרה ס' נגד הקדרה אלא ודאי שלזה גם הסמ"ג עצמו לא חייש דלא מחזיקינן איסור לומר שהוסיף אחר שכבר נ"נ אלא החשש הוא שמא ריבה קודם שנתפשט האיסור דצריך לא נ"נ וחיישינן שמא כיון לרבות במזיד ע"כ צריך לחקור ע"ז ושפיר קאמר הטור ע"ז שאין צריך דאם אחה חושדו שכוון להרבות במזיד ואומר שעשה בשוגג גם לא נאמין לו אם אומר שלא ריבה:

ז) ובזה צריך הקירת חכם להסמ"ג שמא עשה התיקון של ריבוי אחר כך כו'. כונתו לפי דברי הסמ"ג שס"ל שצריך הקירת חכם אם הוסיף אחר שנפל האיסור אזי לדעת הטור שם כתב בספר המצות כו' ועל הא דכתב הטור ונראה שאין צריך שאפי' אם הוסיף כו' כתב הב"י דהסמ"ג לשעמיה אזיל דס"ל בכל איסורים חתיכה נעשה נבילה על כן צריך החכם לחקור שאם הוסיף אחר כך לא מהני אם לא שהוסיף כל כך עד שיהיה ס' נגד האיסור והתיתר שהיה מקודם דהא גם ההיתר נ"נ. ואם כן קשה מאי הקשה הטור על הסמ"ג ונהי דהטור לא ס"ל כן בשאר איסורים עכ"פ הוי ליה למימר דבבשר בחלב צריך לחקור על זה דבבשר בחלב אף הטור ס"ל חנ"נ. ע"כ כתב הטו"ז דהטור למד מדברי הסמ"ג דלזה לא חיישינן שמא הוסיף אחר כך שכבר נ"נ דאי חיישינן לזה איך כתב הסמ"ג שאותן המים אין מצטרפין עם הקדש לבטל האיסור הא אפילו אם היה במים שהוסיף לחדר לבטל כל מה שבקדרה לא מהני דהא גם הבלתא בקדרה נ"נ וצריך ס' גם נגד הקדרה הה אי אפשר דאין במה שבקדרה ס' נגד הקדרה אלא ודאי שלזה גם הסמ"ג עצמו לא חייש דלא מחזיקינן איסור לומר שהוסיף אחר שכבר נ"נ אלא החשש הוא שמא ריבה קודם שנתפשט האיסור דצריך לא נ"נ וחיישינן שמא כיון לרבות במזיד ע"כ צריך לחקור ע"ז ושפיר קאמר הטור ע"ז שאין צריך דאם אחה חושדו שכוון להרבות במזיד ואומר שעשה בשוגג גם לא נאמין לו אם אומר שלא ריבה:

אל הבקר אעוז ואדו אם ה"מ ב"ראמם ו"אמם ו"אמם ו"א

שום (מ"ל) ראשו ונטלו ולא שחטו אלא שהרגו בכל מקום שהרגו אינו אסור אלא אם כן שחטו בכל מקום שהרגו אינו אסור אלא אם כן שחטו בכל מקום שהרגו אינו אסור אלא אם כן שחט

מחת כבילה כולו כיון שלא היה בהיתר ס׳ נגדו מאחר שלא נודע לו בתחומו פעם ולא נעשה היה עתה נעשה לאיסורא וכולל לומר שפיר דמצטרף כל ההיתר ואם ופקק כתותו בד״מ (אות ג) ובת״מ בלל פ״ס ד״מ ולפי זה מ״ש כאן בהג״ה לאפילו במקום ללא אמרינן אכ״כ כו׳ ס״ק לא מיבעיא במקום לאמרינן אכ״כ דיש חילוק בין נודע לו לא אלא לאפילו במקום ללא אמרינן אכ״כ לא תימא לאמרינן בקונם אסור והכי איתא בתשובת הרשב״א ז״ל בסי׳ תרנ״ו ובמקום ללא אמרינן אכ״כ

ביאור הגר"א

כר' ורש"י שם. ד"ה מרצה. וכמ"ש הרא"ש בפ' ג"ה. אבל באמת לא דמי לשם. הרי אמרו במזיד. אסור. ואי"א אלא בשנודע. ורש"י בגטין נ"ד ב' ד"ה יעלו. כר' וכ"ש בשלא נודע: [יג] איסור של דבריהם כו'. דלא אמרו. בפ"ק ד"י"ש (ד' ב) עצים שנשרו. כו' אלא שנשרו לתוך עצים וכו'. ספרים מוסיף ומרבה. כו'. ואף שאמרו. ברפ"ד. דבכורות תרומת. ח"ל. רבה. כו'. לא אמרו אלא. בתרומת. ח"ל. דקילא. ובטלה. ברוב. משא"כ. בשאר. איסורין. דרבנן. כמש"ל. סי' צ"ח (בס"ק ל) ועתוס' דפסחים. ל' א' ד"ה. לישהינהו. כו': (ליקוט) איסור כו'. עסי' שכ"ג

חידושי רע"ק

ס) ואולי. גם. הרב. חזר. בו. לענ"ל. לית. בה. ספק. לבולמי. כן. הוא. להרב. חזר. בו. להא. לעול. (סי' ע"ב ס"ו) בתלמ. בכל. בעוף. וכו'. וכתב. עלה. בהג"ה. ולכן. אם. סכבל. שלם. ולבוק. בעוף. נעשה. העוף. מתוכת. נבלה. ונטול. ס' מסמר. לבריס. בגל. העוף. ולא. מתלמ. ולוי. מסמע. בגלא. נודע. מקולס. להכבל. לבוק. בו. ולפ"ה. לאסור. בכל. ולפ"ו. לין. לבוק. לאמרינן. בו. מכ"ס. לאס. מתבטל. ולא. היה. ס' בתחלה. לאמרינן. לין. מתוכה. עלמה. כ"כ. ובלאמת. לאיתי. בת"ת. (בכל. פ"ה. לין. מ')

באר היטב

(יג) נהגו. כתב. הט"ז. הטעם. דאין. לנו. לחוש. שמא. נתוסף. אחר. שנעשה. נבלה. דאחזוקי. איסורא. לא. מחזקינן. אמנם. אם. ידע. להמורה. שנתוסף. אלא. שאין. ידע. אימתי. בזה. ודאי. יש. לחקור. אחר. זה. אימתי. נתוסף. כנ"ל. להלכה. עכ"ל. וכתב. בש"ך. אפילו. למ"ד. דלח. בלח. נ"נ. וכן. החיכה. שבלעה. איסור. לכ"ע. בבולהו. לא. נהגו. לחקור. דלא. מחזקינן. איסורא. אך. מ"ש. הרב. לחלק. בין

פתחי תשובה

(ו) אבל. אם. נודע. עפ"ך. שמולק. ע"ז. שלין. להלק. כלל. בין. נודע. לו. לא. לגלא. בין. שוגג. לגמוד. ועיין. עוד. בס"ך. שלאמיך. לקמור. לעת. המ"ה. שלתב. לאפילו. היכא. לאמרינן. מ"כ. ע. נ"כ. מיוקו. בין. נודע. לו. לא. לגלא. והעלה. לגס. בגלא. נודע. לאמרינן. מ"כ. וקיים. לף. להרמ"ם. בד"ת. ובת"ס. הבין. דבכי. מאו"ס. לבגלא. נודע. לא. לאמרינן. מכ"כ. לגלא. הרב. מוד. בו. ולכך. לא. כתב. בין. זה. בהגהותיו. ע"ס. וכן. העלו. הבכ"ח (ס"ק. יח) ובתבחת. יעקב. בגל. פ"ה. ס"ק. ל"ח. לגלא. לבתמ"י. כתב. שם. לבגלא. בגלא. בין. לבהפסל. מבוזה. לא. לאמרינן. מה. מכ"כ. יש. לבקל. בזה. לגלא. נודע. ע"ס. והפמ"ג. (שפ"ל. ס"ק. טו) כתב. ולענין. לוכא. בגלא. נודע. בבשר. בחלב. ולאי. לאסור. מה"ס. ובשאר. מיקורים. בהפסל. מבוזה. לין. בלגל. להקל. ע"ס. ומשמע. דגם. להאמיל. לא. בגלא. ליה. ועיין. בתשובת. רבינו. עקיבא. איגר. נ"ע. סוף. סימן. ס"ז. שמתם. על. הס"ך. ע"ס. מוי. הרב. חזר. בו. לבלמולה. לאם. מיה. ספיקא. לבולמי. חזר. הרב. לגלא. נעיל. סי' ע"ג. ס"ו. בגלא. כבר. לבוק. בכתב. בהג"ה. לגי"ל. ולמיך. ס' בגל. כל. העוף. ולשון. בגלא. משמע. לגלא. לבגישו. שבבר. בשאר. העוף. עד. אמ"כ. בגלא. כן. הגי. לף. בגלא. נודע. לאמרינן. נ"כ. וכן. בסקיקין. סימן. ע"ב. ס"ג. בגי. לב.

משבצות זהב

(יא) ולא. נהגו. עפ"ז. לבין. בשאר. מיקורין. לא. בכ"ח. מ"ל. לחקור. לאחזוקי. מיקורא. לא. מחזקינן. אבל. נודע. שבתרבה. לריך. לחקור. מימתי. ועמ"ש. בס"ך. לענין. הכ"כ:

שפתי דעת

קעג:) במפיל. אחד. לים. וההיא (דצ"ח) [דסימן. צ"ט] דכתב. הטור. דמותר. בשוגג. היינו. בלא. נודע. דלא. שייך. בהאי. גוונא. למיקנסיה. אטו. מזיד. ותירץ. בזה. קושית. הב"י. (קנח. ד"ה. ומ"ש. רבינו. דקר"ל) עיין. ט"ז. אות. ח': הב', בלא. נודע. אף. במקום. דנ"נ. אפילו. הכי. לא. נ"נ. בלא. נודע: הג', דאפילו. חתיכה. גופא. חחורת. להיות. מותר. בלא. נודע. והר"ב. בדברי. משה. הסכים. לב' דינים. של. אר"ה. בנודע. קנסו. ובלא. נודע. להתיר. דלא. אמריגן. נ"נ. וי"ש. הר"ב. כאן. וי"א. דאפילו. במקום. דלא. נעשה. נבילה. ר"ל. לא. מיבעיא. במקום. דנ"נ. דאין. היתר. בנודע. דנ"נ. אלא. אפילו. במקום. דלא. נעשה. נבילה. אפילו. הכי. נודע. אסור. דקנסו. וחתיכה. עצמה. דהיינו. אפשר. לסחסו. אף. לא. נודע. אוסר. הר"ב. ועי"ן. השיג. הש"ך. דאין. הלכה. כן. הן. במה. שמיקל. בלא. נודע. דלא. נ"נ. דמוכח. בגמרא. בב"ח. דאוריתא. ומשאר. פוסקים. אף. באיסורין. דרבנן. שאין. בב"ח. דאין. לחלק. מדהתוצרך. הרא"ש. לתרץ. ההיא. דיין. נסך. במשהו. ושאר. הפוסקים. תירצו. דלח. לא. נ"נ. ולא. תירצו. בלא. נודע. ובנודע. נמי. שרי. במקום. דלא. נ"נ. בלח. בהפסד. מרובה. ולא. קנסו. והיא. דמפיל. יש. לחלק. ובסימן. ק"י. יבואר. וראיה. מהא. דפ"ה. דתרומות. וממשנה. אין. ראיה. דאימא. כר' יוסי. וה' שמעון. אלא. מרבי. אבהו. (ירושלמי. תרומות. פ"ה. ה"ג) דאמר. להלכה. כל. איסורין. בשוגג. שרי. אף. שנודע. מהמחלק. בין. מזיד. לשוגג. ולהלכה. בשוגג. אף. שנודע. לא. קנסינן. אבל. בלא. נודע. לענין. חתיכה. נעשה. נבילה. בבשר. בחלב. ודאי. אסור. מן. התורה. ובשאר. איסורין. בהפסד. מרובה. אין. בידי. להקל. יז) ואף. בנקודות. הכסף. בנו. בהג"ה

ציונים והגהות על פמ"ג

יז) ועיין. בקמי. לב. מס"ז סק"י:

יח) ועיין. בלו"ח. סי' תמח. מס"ז. ס"ק. ל. דבפלוגי. הפ"מ. לין. לבתוב. עי"ש:

ירדו דעת צמרלבות תערובות

ליד

(ב) מה בין עדיו המבולבל בקיבוץ לבין מעמדו הנמוך בקיבוץ. (ג) מדוע אסור לבעל עדיו לעבוד בקיבוץ. (ד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (י) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (טו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (טז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (יט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (כט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ל) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (לט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (מט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (נט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ס) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (סט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ע) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (עט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (פט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (צט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ק) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קי) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קטו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קטז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קל) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קס) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קע) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קק) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קקט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קל) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קלט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קמט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קנט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קס) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קסט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קע) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קעט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קפט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קצט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (ק) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קי) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קטו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קטז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קיט) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכ) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכא) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכב) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכג) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכד) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכה) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכו) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכז) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכח) מדוע אין מקום לבעל עדיו בקיבוץ. (קכ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

פרס. **והנה** אם הרב סובר כשטת התוספות אין עליו השגה דהכא במ"ע דאכיל ליה בעיניה ואית בהו כזית בכדי אכילת פרס ורבנן איירי בדשטר ליה משטר דלית בההו כזית בכדי אכילת פרס ושפיר פסק כרבנן. וק"ל שהרי הרב ז"ל כתב בפרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותם דרך הנאתן כיצד הרי שהמחה את החלב או שאכל חלב חי וכו' הרי זה פטור והלא חלב חי מאכל גמור הוא אלא מפני שאין דרך בני אדם לאוכלו חי בטלה דעתו אצל כל אדם אע"ג דאיהו מחשביה ואכיל ליה ונהנה ממנו פטור וה"ה והוא הטעם במי שאוכל כותח בעיניה. ועוד משנה שלימה שנינו ביומא פרק יוה"כ אכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה והשותה ציר ומורייס פטור והלכתא היא וכתבוה כל פוסקי הלכות. והלא ציר ומורייס לטבל עבידי ומש"ה אי שתי ליה בעיניה פטור לפי שלא אכל אותו כדרך האוכל ובטלה דעתו אצל כל אדם לפיכך אני רואה שלא היה דעת הרב דאכיל ליה בעיניה אלא ע"י טיבול כי אורחיה וכאשר הבין בדעתו הראב"ד ז"ל. ואפשר לתרץ כמו שתירץ בעל מ"מ עיין עלה או כמו שתרצתי אני בתשובת שאלה שהיה בכותח ההוא חמץ הרבה והוא עב ומטבל הרבה בו כגון מאכל מעט וטיבול הרבה עד שנמצא אוכל כזית חמץ בכדי אכילת פרס וזה קרוב מאד אצל השכל ועיין באותה תשובה לפי שהארכתי בה הרבה. וכ"כ הריטב"א ז"ל כפירוש רש"י ז"ל דאי אכיל ליה בעיניה פטור ממלקות והכי רהיטא פשטא דסוגיא דפסחים וגזיר. וכן נראה כי אפילו התוספות רפיא בידייהו שהרי לא כתבו כן בסוגיא של פסחים שהיו במקומה וכתבוה בגזיר שאינה מקומה וגם לא כתבו אלא ומ"מ נראה ולא ידקדק בזה אלא מי שהוא רגיל בתוספות וא"ת קשיא מהאי דחלב חי ומהאי דציר ומורייס. ואפשר דלא אמריה אלא דוקא בחמץ בפסח דאיסורי הנאה הוא וכיון שאכלו נהנה אפילו דאכיל ליה בעיניה. וא"ת לא הוציאו מזה הכלל אלא בשר בחלב וכלאי הכרם לפי שלא נאמר בהם אכילה אבל חמץ בפסח אם אכלו שלא כדרך הנאתו פטור. י"ל לדעת הרמב"ם ז"ל הכי נמי, אבל לדעת התוספות איכא למימר דהנ"מ היכא שנהנה בחמץ שלא כדרך אכילה הינו מלוגמא או רטיה וכיוצא בו אבל נהנה בו דרך אכילתו אעפ"י שהוא שלא כדרך הנאתו כיון דסוף סוף אכל ונהנה כדרך אכילה חייב. וכן יש לדקדק מלשון בעל מ"מ שכתב פרק ח' מהלכות מאכלות אסורות על לשון הרמב"ם שכתב כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעכו"ם או לכלבים אינו לוקה וכו'. וכתב מגיד משנה כל מאכל וכו' פרק כל שעה כל איסורין שבתורה אין לוקה עליהם אלא דרך הנאתן וכל דבר הראוי לאכילה אין דרך הנאתו אלא דרך אכילה כתקנו, ומדהוצרך לומר דרך אכילה כתקנו משמע דיש סברא לומר כיון שאכל אותו אע"ג דאין אוכלו כתקנו חייב ולאפוקי מסברא זו הוצרך לומר כן. ומ"מ למדנו מכאן דדבר פשוט הוא לו למ"מ כסברת הרב ז"ל שאם אכלו שלא כתקנו פטור וכדעת רש"י ז"ל. **הילכך** נקיטינן דבכל האיסורין אפילו חמץ בפסח לא לקי עד דאכיל ליה כדאכלי אינשי ואי אכיל ליה שלא כדרך תיקון אכילתו פטור חוץ מבשר בחלב וכלאי כרם משום דלא כתיב בהו אכילה. **והנראה לע"ד כתבתי.**

סימן תתקעז (תקמו)

שאלת ממני אודיעך דעתי מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה ושרוף וכלה וגם ביטול והוסיפו חכמים להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבולו ועבר עליו בכל יראה וכל ימצא ואסרוהו בכל שהוא ואינו מתבטל כלל וחומרות כאלו לא נמצאו בכל האיסורין שבתורה, דאי משום דאית ביה כרת הרי חלב ודם ואי משום דאסור בהנאה הרי כלאי הכרם ושור הנסקל וכמה איסורי הנאה שלא החמירה תורה בהם כ"כ. ואי משום דלא בדילי מיניה כולי שתא הכי יין לנזיר דלא בדיל מיניה והחדש דלא בדילי מן התבואה כולה שתא ולא חמירא כולי האי:

תשובה שני דברים נאמרו בתשובת דבר זה. אחת שלא נמצאו בכל האיסורין שבתורה שיצטרפו בו כל ג' תנאים הללו שהוא איסורי הנאה והוא בכרת ולא בדילי אינשי מיניה כולה שתא אלא חמץ בלבד, וכיון שיש בו החומרות הללו החמירה עליו תורה חומרות אחרות ובאו חכמים והוסיפו חומרות על חומרות כמו שעשתה התורה. ותו דחמץ בפסח הוי כדבר שיש לו מתירין שהרי איסורו תלוי בזמן ואחר ימי הפסח יהיה החמץ מותר ואע"פ שזה החמץ שהוא מבער אי אפשר שיהיה לו היתר אלא א"כ יעבור בבל יראה ובל ימצא סוף סוף הא איכא חמץ שיהיה מותר לו דהיינו אותו שלא עבר עליו. וק"ל עליה דהאי טעמא נהי דסגי האי טעמא לענין דאפילו באלף לא בטל כדבר שיש לו מתירין דאמרינן דאפילו באלף לא בטיל אבל לחפש אחריו ולשרפו ולשרשו ולהוציא מרשותו לא ידענו למה. גם על הטעם הראשון יש לי קצת גמגום ומי עדיף מע"ז דאמרה תורה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וכל המודה בו ככופר בכל התורה כולה ולא מצינו שהצריכה תורה בה בדיקה וביטול אלא שבארץ ישראל מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מארצנו אבל בח"ל אין אנו מצווין לרדוף אחריה אלא כל מקום שנכבוש אותו נאבד את כל עכו"ם שבו עכ"ל הרמב"ם ז"ל. מ"מ הרי אתה רואה שלא החמירה תורה בעכו"ם כמו בחמץ הילכך עדיין צריך טעם, ועל כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות כי חמץ בפסח ומז ליצה"ר והוא שאור שבעיסה ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטיל והרי זה אמת ונכון. **והנראה לע"ד כתבתי:**

סימן תתקעח (תקמז)

שאלת ממני אודיעך דעתי במי שנפל לו חתיכת בשר בתוך קדרה של חלב ובא העכו"ם והוסיף בו חלב וביטל אותו אם נקרא כדיעבד כיון שהעכו"ם עשה מעצמו או דילמא כיון שהעכו"ם מכיר את הישראל ודאי עשה בשביל שיאכל אותה ישראל ע"י כך כההיא דאמרינן לגבי שבת דאמרינן אם היה מכירו אסור. עוד אם מותר לקחת מן העכו"ם דבר שיש בו איסור מעורב אלא שנתבטל ביותר מששים. עוד אם מותר להערים ולהניח הקדרה שנפלה בה האיסור סמוך למקום שיש היתר כדי שיפול מעצמו ויתבטל:

תשובה דע דאיכא פלוגתא בהא דאמרינן אין מבטלין איסור לכתחלה הראב"ד ז"ל ס"ל דהוי איסורו מן התורה ומיהו מודה דאם עבר וביטלו דהוי מבוטל מאורייתא אבל התוספות ס"ל דהא דאמרינן אין מבטלין איסור לכתחלה דרבנן הוא אבל מן התורה מבטלין לכתחלה. ומחלוקתם תלוי בהאי דזרוע בשלה מן האיל דקתני זהו איסור הבא מכלל היתר. ותו דקיילי"ן דהא דאמרינן דאין מבטלין איסור לכתחלה הנ"מ באיסורי תורה אבל באיסורי דרבנן מבטלין לכתחלה וכתבה הריא"ף ז"ל במסכת ביצה פ"ק וכתבו המפרשים והתוספות דהנ"מ באיסורין דלית להו עיקר מן התורה כגון מוקצה אבל באיסורין שיש להם עיקר מן התורה לא מבטלינן לכתחלה, ומיהו לכ"ע אם עבר וביטל ביותר מס' מבוטל ולא נשאר בו איסור כלל אלא שקנסו את מי שבטלו לכתחלה שלא יהא מותר לאוכלו, אבל ישראל אחר מותר לאכול מאותו תערובות שהרי נתבטל דאיהו דעביד דאיסורא קנסוהו רבנן אחרינא דלא עביד איסורא לא קנסו. וכ"כ הרמב"ם ז"ל פרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות וכן דעת הראב"ד ז"ל. וכיון דטעמא הוי משום קנסא ואיהו לא עביד מידי לא קנסינן ליה דהא נתבטל. וא"ת כיון שהוא מכירו נגזור שמא יאמר לעכו"ם לבטלו כדאמרינן לגבי שבת. לא קשיא חדא דהתם איסורו מן התורה דהיינו למלאות מים מרשות היחיד לר"ה או לעשות כבש או ללקוט עשבים אבל בנ"ד לא הוי אלא מדרבנן דהא מהתורה כבר נתבטל. ותו דהתם גזרינן בעכו"ם המכירו שמא יאמר לעכו"ם לעשות ואמירה לעכו"ם יש בו שבות אבל בנ"ד אפילו שיאמר לו לבטל אין באמירה זו איסור ואין האיסור אלא באכילה ודוק ומ"מ מודה אני שאם אמר לעכו"ם לבטל דקנסינן ליה ואסור לאותו שאמר לעכו"ם לבטל ולאחרים שרי וכדכתיבנא:

ולענין אם מותר לקחת מן העכו"ם דבר שנתבטל בס', הדבר ידוע הוא שאסור דהוה בשעה שלוקחו מן העכו"ם כאלו מבטלו לכתחלה והא

כתיבנא בדבר שיש לו עיקר מן התורה אע"ג דהשתא הוי מדרבנן לא מבטלינן לכתחלה דלא התירו לו בדיעבד אלא מפני הפסד ממונו אבל לקחתו מן העכו"ם לכתחלה הוא ואסור ודבר ברור הוא אין ראוי להאריך בו:

ולענין ההערמה אשר כתבת, לכאורה היה נראה לאסור מכמה טעמי חדא דאמרינן ביו"ט החמירו במערים יותר מן המזיד והשתא ומה אם בדבר שהמזיד מותר המערים אסור בדבר שהמזיד אסור דהיינו דאסור לבטל איסורין לכתחלה לכ"ש שהמערים אסור. ותו דאמרינן בשבת גבי האי צורבא מרבנן דאזל וניים במברא ואמר אנא למינם קא מכוונא והעכו"ם מעבירו לאידך גיסא ונטר פירא ואתי ואמרו ליה לרבא ואמר צורבא מרבנן באיסור דרבנן שרי משמע דאינש בעלמא אפילו באיסור דרבנן כי הכא לא שרו ליה רבנן. אבל כד מעיינת בה שפיר תשכח דלא כל ההערמות שוות שהרי מצינו כמה הערמות התירו רבנן והערמה כזו לא שכיחא שיהיה ההיתר במקום שיכול ליפול לתוך הקדרה מאליו לא שכיח כלל ולא גזרו בה רבנן. וההיא דיו"ט לא קשיא כלל שהרי כל פעם יכשל במזיד ע"י הערמה ונמצאת תקנתא דרבנן מתבטלת אבל לחלל יו"ט במזיד לא שכיח ולא גזרו בו. וההיא דשבת נמי דכוותה אי נמי איכא למימר למאן דמפרש דחוץ לתחום היה מוליכו איכא למיחש שמא יאמר לו העבירני ואמירה לעכו"ם אסורה וקילא ליה לאיניש אבל בנ"ד אפילו שתתיר לו הערמה לא יבא לעשות בידים. **הילכך בנ"ד** נ"ל להקל מכמה טעמי חדא דעיקר אם מבטלין איסורא הוי איסורא דרבנן לדעת התוספות כדכתיבנא. ותו דעיקר האיסור הוא מדרבנן דהא מדאורייתא ודאי בטיל, ותו דאם ביטלו מבוטל ולא הוי אלא קנסא בעלמא ומאן דעבר אדרבנן קנסינן ליה ולאחרים שרי. ותו דהערמה היא וממילא הוא דמתבטל. ותו דהערמה כי האי לא שכיחא ולא גזרו בה רבנן. ותו דמאכלות חמירי להו לאינשי ולא אתו לבטולי ע"י הערמה והכל לפי מה שהוה האיש אם הוא רגיל בהערמות כאלו ומיקל באיסורין יש כח ביד ב"ד של אותו זמן לקנוס אותו ולאסור עליו אף על פי שאינו מן הדין שהפקר ב"ד הפקר והכל לפי צורך השעה, ומזה הטעם אנו אוסרין את הבשר ואת הגבינה במצרים אפילו משום חששא כל דהוא לא מן הדין אלא משום גדר וכמה פעמים אנו מפקירין אותו ומחלקין אותו לעניים משום מגדר מלתא. וכן ראינו הנגידים עושין בזמן שעבר והטעם שהם עמי הארץ ומקילין הרבה ואם לא נאסור להם אפילו משום חששא כל דהו היו באים להתיר את האיסור אבל שיהיו מעשיו של המורה או הדיין לשם שמים לא להתגדל ולא לנהוג שררה ולא להטיל אימה יתירה על הצבור שכן אמרו חז"ל כל המטיל אימה על הציבור שלא לשם שמים רבו והוא למען שמו יעזרנו על כבודו וכבוד תורתו **והנראה לע"ד כתבתי:**

שוב ראיתי שכתב הרשב"א ז"ל שלוקחים מן העכו"ם נותן טעם לפגם והוא ז"ל כתב דנותן טעם לפגם אסור לכתחלה משמע דס"ל דלקיחה מן העכו"ם לא הוי לכתחלה, ואפשר לחלק בין נותן טעם לפגם לדבר שנתבטל בס' דכיון שהוא פגום לא חיישינן שמא יאמר לעכו"ם. אבל דבר שנתבטל בס' חיישינן שמא יאמר לעכו"ם לבטלו. ואם דעתו להתיר לקחת מן העכו"ם אפילו דבר שנתבטל בס' אע"פ שאיני כדאי **לחלוק מחמיר אני:**

סימן תתקעט (תקמח)

שאלת ממני אודיעך דעתי על מה סמכו העולם להתרפאות בבשר המת הנקרא מומי"א ושלא במקום סכנה ובדרך הנאתו ולא עוד אלא שמסתחרין בו ונושאין ונותנין בו והוא מאיסורי הנאה דקיי"ל דבשר המת אסור בהנאה דכתיב ותמת שם מרים:

תשובה איסור אכילה לא הוצרכת לשאול דהא מותר באכילה שהרי נשתנה צורתו וחזר להיות עפר בעלמא וכ"ש ע"י המים שהרי המומי"א היא בשר החנוטין שחונטין אותם בכמה מיני סמים כדי להעמיד צורתו וגופו וחזר להיות כעין זפת ואין בו איסור אכילה כאשר כתבתי על ענין המומי"ק והתריא"ק אבל לענין איסור הנאה ודאי לא סגי האי טעמא להתיר הנאתו דהא חמץ שחרכו לאחר

ומן איסורו איסור הנאה ליהנות בפחמין שלו כדאיתא בפרק כל שעה. ותו דקיי"ן כל הנקברין אפרן אסור בהנאה, ולפיכך נ"ל שסמכו להתרפאות בו אפילו שלא במקום סכנה מפני שהוא שלא כדרך הנאתו ולא מבעיא לעשות ממנו תחבושת דודאי הוי שלא כדרך הנאתו אלא אפילו לאוכלו או לשתותו הוי שלא כדרך הנאתו שהרי סמים מעורבין בו ואדרבה אין נהנה מהבשר עצמו מפני הבשר אלא מפני הסמים אשר עמו תדע שהרי בשר שאר המתים שאינם חנוטין אינם מועילין כלל. וגדולה מזו אמרינן בגמרא מר בר רב אשי אשכחיה לרבינא דקא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה א"ל אימור דאמרי רבנן בשעת סכנה שלא בשעת הסכנה מי אמור, א"ל אשתא צמירתא כשעת הסכנה דמיא. ואיכא דאמרי ה"ק ליה מידי דרך הנאתן קא עבידנא דפירשו שלא כדרך הנאתן שהרי פסולת הזתים מעורב בשמן והוי שלא כדרך הנאתו, והשתא ומה אם מפני שהפסולת מעורב בשמן הוי שלא כדרך הנאתו כ"ש הכא שסמים מעורבים עם בשר המת ואדרבה הסמים עיקר כמו שכתבתי. וקיי"ן דכל איסורין שכתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן כו' מכלאי הכרם ובשר בחלב שלוקין עליהם שלא כדרך הנאתן משום דלא כתיב בה אכילה הילכך אין מתרפאין מהם כלל אלא במקום סכנה אבל שאר איסורין כולהו כיון דלא אסרי שלא כדרך הנאתן אלא מדרבנן מתרפאין בהם שלא במקום סכנה וא"ת עובדא דרבינא הוה שאיף אבל דרך אכילה לעולם אימא לך דלא שרי הא ל"ק דלא מפלגינן בין איסור הנאה דרך אכילה לשאר הנאה אלא כשהוא דרך הנאתן אבל שלא כדרך הנאתן בכל גוונא שרי. וכן משמע בהדיא מההיא עובדא. וכ"כ הר"ן ז"ל וז"ל ראיתי מי שכתב דמהא שמעינן דמתרפאין בכל איסורי הנאות של דבריהם כגון חמץ שעבר עליו הפסח וכלאי הכרם בח"ל אפילו בחולי שאין בו סכנה ומיהו לענין אכילה אין לנו דאפשר שעשאום כשל תורה שלא להתרפאות בהם אלא במקום סכנה. ואני אומר שאם באנו לחלק אפשר שאין מתרפאין אף באיסור הנאות של דבריהם כדרך הנאתן דדילמא קילי טפי איסורי תורה שלא כדרך הנאתן מאיסורי של דבריהם כדרך הנאתן עכ"ל. הרי לך בהדיא דלא חלקו אפילו באיסורי תורה בין אכילה לשאר הנאות כיון שהוא שלא כדרך הנאתו אבל כדרך הנאתו יש לחלק אפילו באיסורי דרבנן, אבל נ"ל שדעת הר"ן ז"ל להקל באיסורי דרבנן אפילו בדרך אכילה שכתב שאם באנו לחלק משמע שהוא ז"ל אין דעתו לחלק ובנ"ד לכ"ע כיון שהוא שלא כדרך הנאתו מותר אפילו דרך אכילה אפילו בחולי שאין בו סכנה. וזה הטעם אינו מספיק למה שנושאין ונותנין בה כיון דאסור בהנאה וצ"ל שאין אסור בהנאה אלא מתי ישראל שכן ראיתי בתוספות פ"ק דב"ק וטעמא משום דילפינן מותמת שם מרים דאי לא תימא הכי בית הקברות של עכו"ם ג"כ יהיו אסורין בהנאה ולא יהיו מרעין בהם בהמות וכיוצא בזה לא מצינו וכתיב אשר בשר חמורים בשרם. הא למדת דמותר להתרפאות במומיא אפילו בדרך אכילה אפילו בחולי שאין בו סכנה ומותר לישא וליתן בו לעשות בו סחורה ומותר ליהנות בקברי העכו"ם ובתכריכיו, ומיהו מטמאין במגע ובמשא ובטומאת אהל איכא פלוגתא, והרמב"ם ז"ל ס"ל דאין מטמאין באהל ומזה הטעם ניחא שיהיה דרך הנאתו מותר שאין בו איסור הנאה דאי לטעמא קמא ק"ק שהרי התריא"ק דברים אחרים מעורבין בו ואפ"ה אסור לאוכלו בפסח מפני החמץ שיש בו וכן כתבה הרמב"ם ז"ל בהלכות חמץ ומצה ואפשר לתרץ שלא אסר את התריא"ק אלא לבריא אבל לחולה אפילו שאין בו סכנה מותר כיון שהוא שלא כדרך הנאתו שהרי מעורב עמו דברים מרים, וכ"כ הרמב"ם ז"ל פרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות או שעירב דברים מרים כגון ראש ולענה לתוך יין נסך ואכלן כשהם מרים פטור ע"כ ואם הוא חולה מותר כיון שאין איסורו אלא מדרבנן. ולנ"ד לא נפקא מינה מידי שהמומיא מותר בהנאה היא שהרי מתי עכו"ם מזמן הגפטיים ואם מפני איסור עשה שיש בבשר מהלכי שתים כבר נפסדה צורתו ואין הכלב אוכל אותו וחזר להיו כעפרא דארעא ומותר. **והנראה לע"ד כתבתי:**

סימן תתקפ (תקמט)

שאלת ממני אודיעך דעתי ידיד נפשי בהא

(מה) * (ואסורים למכרו גם כן לישראל אחר שלא יכנו ממה שבטלו) (אלוך כלל כ"ד) ולשאר כל אדם מותר: הגה (מו) ודוקא שנתערב יבש ביבש

ביאורים

איסור דשמא הו"ל כלכתחלה] ויש להעיר על שיטת הרדב"ז שכתב בזה לאיסורא דא"כ גם בישראל שביטל במזיד יהא אסור לקנות ממנו דהא נמי הו"ל כלכתחלה דבשלמא כשביטלו בשוגג דשרי גם להמבטל תו לא מחלקינן בזה והמותר לזה מותר לכל אבל כשביטלו במזיד דאסור לדידיה א"כ ליתסר גם לעלמא לקנות ממנו דהוי כלכתחלה, וצ"ע, ולדינא כתבנו בפנים שם להקל בזה וכמו שפסק הרמ"א בסימן ק"ד סעיף ו' [וע"ע במה שכתבנו בשיטת הרדב"ז בזה בסעיף ו' ד"ה ונתבטל וכו' בסופו]. **והנה** לפי כל זה היה נראה להתיר נתינת הכשר לתוצרת נכרים שנותנים במאכל איזשהו איסור כל שיש בו ס' כנגדו ואפילו כשרוב הקונים ישראל דאף שהבאנו בפנים בס"ק מ"ג מהריב"ש דהנעשה למכירה הו"ל כנעשה לכל אחד מהקונים במיוחד ה"מ בישראל אבל בנכרי הא אף בעשה להדיא לצורך ישראל שרי כנ"ל וגם הא דקונים אותו מהנכרי אין בזה איסור מכיון שכבר נתבטל וכנ"ל ונמצא לכאורה שאין בזה צד איסור להישראל הקונה אמנם נראה דאינו כן דכל זה כשביטלו הנכרי מעצמו אבל המפקח הנותן הכשר הרי מצווהו על ככה לעשות באופן שהאיסור יתבטל וכל שציוהו הישראל הו"ל כאילו עשהו הישראל בעצמו וכה"ג אסור כנ"ל דהו"ל כישראל המבטל איסור לכתחלה, כנלע"ד. * ואסורים למכרו וכו'. ובפר"ח ס"ק י"ד חולק ע"ז וסובר שמותר למוכרו והראה מקור לזה מסוגיא דב"מ צ' ב' ובכו"פ ס"ק ז' כתב לדחות ראייתו משם עיין בדבריהם ובמה שכתב בזה בש"ד ס"ק י"ב ד"ה גרסינן וכו' וע"ע בביאור הגר"א שהוכיח איפכא

ברי השלחן

שביטלו נכרי וכגון שראה הנכרי שנפלה חתיכת בשר לתוך קדרת חלב של ישראל שאין בה ס' או שאר איסור שנפל לקדרה והוסיף הנכרי בקדרה כדי לבטלו מותר דמעשה הנכרי אינו מעשה איסור ומצד הישראל הרי לא ציוהו על כך (קמא) אולם במקרה שהישראל ציוהו על כך [והישראל הזיד בזה] נאסר שפיר עליו (קמב) דהו"ל כאילו ביטלו בעצמו: (מה) ואסורים למכרו גם כן לישראל אחר שלא יהנו ממה שבטלו. היינו שלא ימכרנו ביוקר בדמים של בשר כשר [שנמכר יותר ביוקר מבשר נבלה] אבל מותר למוכרו בדמי נבלה דהרי מחיר זה היה יכול לקבל אף קודם הביטול ונמצא שאין נהנה כלל מהביטול, כן כתב הש"ך, ונראה דר"ל שצריך למכור חלק האיסור שבתערובת בדמי נבלה אבל ההיתר שנתן האיסור לתוכו יכול למוכרו בדמי בשר כשר דהרי היה יכול למכור כן אף קודם הביטול, והני מילי בביטל האיסור כשהוא בעין, אבל במקרה שנתערב תחלה בהיתר שאין בו כדי לבטלו ושוב הוסיף עליו לבטלו צריך למכור כל שיעור התערובת הראשון בדמי נבלה כיון שהכל נאסר מתחלה: (מו) ודוקא שנתערב יבש ביבש או וכו' אבל חתיכה וכו'. הנה שלשה אופני תערובת של איסור והיתר יש האחד הוא יבש ביבש ר"ל שלא נבללו יחד האיסור וההיתר אלא כל אחד עומד בפני עצמו רק שאיננו יודעים לזהות איזה ההיתר ואיזה האיסור [ומשכחת לה לתערובת דיבש ביבש גם באיסור והיתר נוזלים כל שלא נבללו יחד רק שלא ידענו לזהותם] והשני הוא לח בלח ר"ל שאיסור נוזל והיתר נוזל נבללו יחד והשלישי הוא לח ביבש ר"ל שנבלע מיחוי של איסור או פליטתו לתוך חתיכת היתר והנה נחלקו המחבר והרמ"א באופן השלישי בכל האיסורים חוץ מבב"ח אם אמרינן בהו חנ"נ ר"ל שחתיכת ההיתר עצמה כשנאסרה מהבליעה כי לא היה בה שיעור ביטול אם נעשה היא עצמה כחפצא של איסור שלדעת (קמג) המחבר לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים [זולת בבב"ח ששניהם יחד

ציונים

מג"כ סס בטעמא דמילתא לחלק ביניהם ל"ב לכאורה] ועיין בביאורים: (קמא) רדב"ז סס וכ"כ בס"ד סימן ק"ג סוף ס"ק י"ד: (קמב) ש"ד סס ומוכיח לה מהסיא דמכילתין ו' ח' דכיון דאמר טמי לי מפליכי כמאן דעריב ביזיס דמי ע"ש: (קמג) בסימן ל"ב

(מז) * או (מח) אפילו לח בלח למאן דאמר שאין אומרים בו חתיכה נעשית נבלה כדלעיל סי' ל"ב אבל חתיכה שבלעה איסור לא מהני שנתוסף אחר כך ההיתר דהא אמרינן ביה חתיכה

ברי השלחן

הוא מה שאסרה תורה] ולדעת (קמד) הרמ"א גם בשאר איסורים אמרינן חנ"נ [ובסימן צ"ב ס"ק ס"א נתבאר טעם דין זה וע"ש בסעיף ההוא עוד פרטים בדין חנ"נ], זהו לענין האופן השלישי, ובאופן השני הנ"ל שהוא לח בלח נחלקו ג"כ (קמה) הפוסקים [ר"ל לדעת הסוברים שנאמר דין חנ"נ בכל האיסורים] אי אמרינן הכי גם בלח בלח או שמא שאני תערובת דלח בלח מתערובת של לח ביבש [מהטעמים שנתבארו בסימן צ"ב ס"ק ע"ד ע"ש] ולא אמרינן ביה דין חנ"נ ולדינא פסק הרמ"א בזה שם בסימן צ"ב סעיף ד' דיש להחמיר בזה זולת במקום הפסד גדול שאז יש להקל בכך, וכל זה בשאר איסורים אבל בבב"ח יש דין חנ"נ אף בלח בלח אף במקום הפסד גדול, זהו לענין האופן השני, ולענין האופן הראשון דהיינו יבש ביבש לכו"ע לית ביה דין חנ"נ הואיל ולא נבללו יחד האיסור וההיתר ולא אירע שום שינוי בההיתר עצמו רק שלא ידענו מקומו, ועוד יש לדעת שלענין הלח הנבלע ביבש אפילו לדעת המחבר דלא אמרינן חנ"נ מ"מ החתיכה שנאסרה נשארת באיסורה לעולם אפילו נתנו לתוך הקדרה ששים אחרים כנגד הכל [ומהטעם שיתבאר בריש סימן ק"ו] ופלוגתת המחבר עם הרמ"א בזה הוא לענין ההוספה שהוסיפו אח"כ שלדעת המחבר להתיר את ההוספה צריך רק ס' כנגד האיסור הראשון [ואף החתיכה הראשונה עצמה מצטרפת לחשבון הס' כנ"ל בסעיף ג' ע"ש] ולדעת הרמ"א בעינן ס' כנגד כל התערובת הראשון כדי להתיר את ההוספה, וכל זה לענין לח ביבש אבל לענין לח בלח ליתא לחומרא דריש סימן ק"ו הנ"ל ואם יש במה שהוסיפו על התערובת כדי שיעור ביטול הרי הותר הכל אלא שנחלקו המחבר והרמ"א [במקום שאין הפסד גדול] אם צריך ס' גם נגד ההיתר הלח הראשון שנבלל ונאסר, וע"פ הקדמות אלו יתבארו דברי הרמ"א כאן (קמו) שבא לומר דמה שכתב המחבר בסמוך דהוספת היתר מועלת לבטל האיסור [זולת במזיד לאסור על עצמו] גבול יש בה דהוא רק ביבש ביבש א"נ בלח בלח והוא הפסד גדול דבכה"ג לא אמרינן חנ"נ אבל בלח בלח שלא במקום הפסד גדול אינו מועיל מה שנתוסף עוד היתר עד שיש ס' רק כנגד האיסור הראשון שהרי ההיתר הראשון נעשה הוא עצמו כנבלה ובעינן ס' נגד הכל וכן במקרה של לח ביבש אינו מועיל מה שהוסיף היתר עד שהיה ס' כנגד האיסור הראשון כי החתיכה הראשונה עצמה נעשה נבלה ובעינן ס' כנגד כל החתיכה: (מז) או אפילו לח בלח למאן דאמר שאין אומרים בו חנ"נ. פי' ואנן קיי"ל הכי בשאר איסורים במקום שיש הפסד גדול מיהת כנ"ל בס"ק שבסמוך: (מח) אפילו לח בלח וכו'. ונפ"מ לדידן בהפסד גדול כנ"ל ובמקרה כזה לא די שאין צריך ס' כנגד ההיתר הראשון (קמז) אלא גם מצטרף ההיתר הראשון לס' וכגון שנתערב בתחלה א' בשלשים צריך רק עוד שלשים לבטל האיסור

ביאורים

מההיא סוגיא דהיינו כדעת המחבר וכן פסק בחכ"א כלל נ"ב דין ז': * או אפילו לח בלח למאן דאמר וכו'. ועיין בש"ד ס"ק י"ג ד"ה אי לאו וכו' וד"ה שוב ראיתי וכו' שחקר בלח ביבש שנימוח אח"כ אי פקע מיניה דין חנ"נ למ"ד דליכא חנ"נ בלח בלח וע"ע בח"ד סימן צ"ב ס"ק י"ב ורע"א שם בסעיף ד' דקתלו לה לחקירה זו בפלוגתא דהמרדכי והרשב"א [ולפי מה שהביא הח"ד שם שגם הראב"ד סובר כהרשב"א בטעם שאין אומרים חנ"נ בלח בלח יש לדחות מה שהביא בש"ד הנ"ל ראיה מהראב"ד בתמים דעים להיתירא דיש לומר דאזיל בזה

ציונים

סעיף ד': (קמד) סס: (קמה) הובאו בב"י בסימן ל"ב ד"ה וכתב הלגור וכו' וברמ"א סס: (קמו) ש"ך: (קמז) ש"ד ס"ק י"ד ד"ה

וא"כ זה השומט ובודק למכור לרבים שלא ברשות המוקדמין והקהל ולא היה מוחזק אצלם, היה ראוי שלא לאכול משחיטתו ומבדיקתו עד שיבדקו אותו אם יודע הלכות שחיטה ובדיקה אם לאו כיון שהיה מצוי בעיר. והוא כששלחו המוקדמין בעדו לחקור על הפרה בדרישה וחקירה כדי שיצא הדין לאמתו מתחת ידיהם, היה לו לענות מפניהם ולאמר לפניהם עניין הפרה בחת איך היה ולהתגלל במענה רך, כמו שראוי לכל חרב בדבר האלהים כשחושדין אותו בדבר ואין בו. וגם להראות בפניהם המחאתו ובקיאותו בהלכות שחיטה ובדיקה. ולא להתחיל במחלוקת ולבעוט במוקדמים היושבים על המשפט ולהחרים כנגדם בהטחת דברים קשים. וגם הוא בכתבו שלא השיב להם מענה רך וילא מעם המוקדמין והרבה מן הקהל שהיו עמהם בחרי אף, וא"כ כדין עשו לאסרה ולא יסמכו הקהל על שחיטתו ובדיקתו עד שיבדק אם יודע אם לאו, אחרי שאין המוקדמין יודעין בהמחאתו ובקיאותו ואפשר לבדקו, אלא שהוא מקניט ומקנתר, ונותן מקום להשוד אותו שהוא עושה בדיקתו פלסתר.

ועוד שהרי מדברי העליס וגם מדבריו נראה שהוא היתה כוונתו לאסור הפרה מפני שלא נפתחה כראוי, אם כן נראה שלא היה מוחזק בענין הבדיקה, כיון שלא הכיר בה אי נפתחה כראוי ומאי זה מקום הוא בודק. ואף אם יהיה בקי בהלכות טרפות, הנה כמה חכמים ובקיאים בחדרי תורה ובדיני טרפות, ואינם יודעין לבדוק מפני שלא הורגלו בזה. וא"כ כיון שנראה למוקדמין שאינו מוחזק לבדוק, אף אם ידע הלכותיה ראוי להם לאסור הפרה. שאעפ"י שעתה החמיר ואסר הכשר, סופו להכשיר האסור, כמו שאמרו בירושלמי דמסכת עבודה זרה[21] ר' נתן אומר קומי שמואל ידענא לאפרושי בין עוברי דגים טמאים לעוברי דגים טהורים, עוברי דגים טמאים עגולים ועוברי דגים טהורים ארוכים, אחוי ליה חדא שלפוחא דמן דגים טהורין ועוברייה עגולין, אמר ליה זה מה הוא, אמר ליה טמא, א"ל לא בשם לי על דאמרת על טהור טמא, אלא שסופך לומר על טמא טהור ע"כ[21א].

גם נגדון זה כיון שלא ידע בעניני הבדיקה אף אם החמיר מתחלה מפני שלא ידע מקום הבדיקה, הנה אפשר שפעם אחרת יבדוק ותהיה הריאה סמוכה לדופן שלא במקום רביתה שהיא אסורה, ויחשוב שהוא מקום רביתה ויכשירנה, כיון שלא ידע מקום רביתה היכא. ואף אם ידע על פה דמקום רביתה היינו במקום חתוכא דאוני, מה יועיל לו אם לא ידע בבהמה מקום חתוכי דאוני היכא. וכן בכמה דברים מעניני הבדיקה. וא"כ הרי הוא כמי שאינו יודע הלכות טרפות שאסור לאכול ממה שבדק, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פרק (עשירי) [רביעי] מהלכות שחיטה[22] אחר שכתב כל דיני הטרפות ומנה אותם שהם שבעים כתב וז"ל, כל טבח שאינו יודע הטרפות האלו אסור לבדוק ולאכול לא הוא ולא אחרים ע"כ.

וכי תימא והלא בהמה שנשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך בהמה נטרפה ואחזוקי אסורא לא מחזקינן דאזלינן בתר רובא ורוב בהמות כשרות הן. ואפילו בסירכות הריאה שהמיעוט מצוי וצריך לבדוק לכתחלה, מ"מ אם בא זאב ונטל את הריאה ולא נבדקה או שסכה טבח והוציאה כשרה, לפי שבדיעבד סומכין על הרוב. וכמו שנראה מן הירושלמי בפרק אין לדין[23] דגרסינן התם בא זאבים ונטלו בני מעיה ואכלום כשרה וחס לומר שמא נקבה הריאה חזקת בני מעיים כשר. וכן בפרק אלו טרפות בגמרא שלנו[24] אנקיבה ריאה היכא דממשמשא ידא דטבחא אסקינא דתלינן דהא תלינן בזאב, אלמא אפילו בריאה תלינן. וכן בא מעשה לפני רש"י ז"ל[25] והמיר ונתן טעם לדבר לפני רבותיו ז"ל שהיו מחמירין בדבר אתמול אכלנו מחלבה ועכשו נחזיק אותה בטרפה. וא"כ היה לנו לומר דאם אינו יודע לבדוק דבדיעבד כשרה. לא היא, דהיינו אם פעם אחת אירע כן באונס או בשוגג[26]*, אבל שיעמוד מי שידוע לנו שאינו יודע לבדוק ויבדוק תמיד ושנאכל על סמך בדיקתו, זה ודאי אסור לדברי הכל.

ואעפ"י שאין בדיקה זו אלא מדבריהם[27], והוי כהיא דאין מבטלין איסור לכתחלה דאם בטלוהו בשוגג לכתחלה מותר במזיד אסור, כדקיי"ל גבי אגוזי פרך[28] נפלו ונתפצעו בשוגג יעלו במזיד לא יעלו, ואעפ"י דהוי אסורא דרבנן דהא מדאורייתא חד בתרי בטיל כדאיתא במס' גטין פרק המזקין[29]. ואע"פ שכתבו קצת מפרשים ז"ל[30] דכי אמרינן במזיד לא יעלו היינו לאסרן למי שבטלן אבל לאחרים מותר, היינו לאחרים שלא נתבטל בשבילם אבל למי שנתבטל בשבילו אסור לו כמו למי שבטלו וכן כתב הרשב"א[31] ז"ל[32]*. וכאן הרי הוא כנתבטל בשביל כל הקהל למי שירצה לקנות. ואע"פ שלא נעשה בשביל אדם מיוחד אלא על הסתם בשביל מי שירצה לקנות הרי הוא כמי שנעשה בשבילם ביחוד, כדאמרינן גבי הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר, דאם באה בשביל למכור גם לישראלים שירצו לקנות מהם הרי הוא כבא להם ביחוד, כדאמרינן במסכת ערובין פרק בכל מערבין[33] גבי ההוא ליפתא דאתא למחוזא כיון דחזא דמפשי ומייתי אסר להו אמר הא ודאי בשביל ישראל אתא[33א].

21 פ"ב ה"ט. 21א ר' מה שהאריך בדברי רבינו, בעבודת ישראל על סדר העבודה מדף יג. 22 הל"א. 23 ביצה פ"ג ה"ג. 24 חולין מט, א. 25 מובא בר"ן על הרי"ף חולין פ"א [ג, א]. עי' לעיל סי' עא וקסג.
26* עי' ב"י שם. רס"י לט ובש"ך סק"ד. 27 ועי' להלן סי' תצט ציון 5, רמב"ן במלחמות חולין פ"א [ג, ב], שו"ת מהר"י בן עטר סי' לד. 28 תוספתא תרומות פ"ה הי"ב. ועי' ערלה פ"ג מ"ח. 29 נד, ב:
30 עי' רמב"ם הל' מאכ"א פט"ו הל' כה. 31 חולין צח, ב ד"ה והחנן. 32* עי' ב"י שם סי' צט בד"ה ומכלל ובשו"ע שם ס"ה.
33 מ, א. 33א עי' חי' רע"א יור"ד סי' נט סע' ה. ובשד"ח ח"א בפאת השדה סי' קל"ה סק"ד.

אוֹר שִׁיר הַלְּכוֹת שְׁבוּעוֹת

אלו הלכות עשיית הבית

והנה כתב השו"ע (סי' קיא ס"ז) "היו כאן שתי קדירות של היתר ונפל איסור לתוך א' מהן ואין ידוע לאיזו נפל ואין בא' כדי לבטל האיסור ויש בשתיהן כדי לבטל, שתיהן מצטרפות לבטלו וכו', לפי שכל שהן של אדם א' עתיד להתערב." והוסיף הרמ"א שם דמ"מ אין לאכלו עד שיערבנו יחד, דאז כבר נתבטל האיסור. ולכאורה צ"ע, דהיאך מותר לערבם יחד, הא אין מבטלין איסור לכתחילה.[51]

ונראה ליישב דליכא איסורא דאין מבטלין איסור לכתחילה אלא היכא שהמבטל מהווה את התערובת או שהוא מוסיף היתר עד שיש שיעור בתערובת כדי לבטל את האיסור. אבל היכא שכבר יש שיעור ביטול, רק שחסר תנאי לחלות דין ביטול, בכה"ג ודאי מותר אף לערב לכתחילה כדי לבטל את האיסור, דלא נאסר אלא **לעשות מעשה ביטול**.[52] ומעתה הואיל וב' הקדירות עתידין להתערב, ממילא כבר חשיב עפ"י דין

ובאמת מה שכתבנו בפנים דבתערובת חד בחד חשיב כאילו ניכר האיסור, לאו כו"ע מודו לזה. דהנה יעויין בר"ן לפסחים (יד: בדפי הרי"ף סוף ד"ה וכתב) שהביא מהרמב"ן שנסתפק אם מותר להוסיף רק כשהאיסור וההיתר הם שוה בשוה (דהיינו חד בחד) או גם כשהאיסור רבה על ההיתר (ומקורו מסוף דברי הרמב"ן במלחמות ה' שם (טו. בדפי הרי"ף), אלא שלשונו מגומגם קצת). והעיר הר"צ שכטר שליט"א דלכאורה עיקר ספיקו של הרמב"ן הוא אם בתערובת איסור והיתר חד בחד חשיב כניכר האיסור, ולא עדיפא מהיכא שהאיסור רבה על ההיתר, וממילא אם מותר להוסיף בתערובת חד בחד, ה"ה נמי מותר להוסיף כשהאיסור רבה על ההיתר; או דילמא תערובת חד בחד חשיבא רק כתערובת איסור והיתר, ולא כניכר האיסור, ודוקא בכגון זה מותר להוסיף, ולא היכא שהאיסור רבה על ההיתר.

51 עיי"ש בט"ז (ס"ק י).

52 עיין עוד בזה בשיעורי רבנו בעניני בב"ח (סי' סג ובהע' 56 שם). והעיר הר"מ גנק שליט"א דלכאורה יש להקשות על עיקר סברת רבנו ממאי דאמרינן בגיטין (נד:) לגבי אגוזי פרך שאם נפלו ונתפצעו במזיד כו"ע מודו דלא יעלו, ומבואר בט"ז (סי' צט ס"ק ח) דה"ט משום דאין מבטלין איסור לכתחילה. וצ"ע דהרי התם מיירי שכבר נתערבו אגוזי איסור בהיתר, ומאי דלא בטילי היינו משום דדבר חשוב לא בטיל אפי' באלף. וא"כ אמאי אסור לפצען, הרי ע"י פציעה אינו עושה מעשה ביטול כלל אלא רק מסלק מונע לחלות דין ביטול. וחי' הר"מ גנק דלפי מה שהעלה רבנו לקמן (סי' פו) ניחא, דמאי דדבר חשוב לא בטיל היינו משום דדבר חשוב מפקיע שם התערובת, דחשיב כאילו אין כאן תערובת כלל אלא דבר החשוב ניכר ועומד בפנ"ע, וממילא כשנפצעו האגוזים ואברה חשיבותן הרי באותה שעה חל שם תערובת, וא"כ שפיר חשיב כעושה מעשה ביטול.

ונראה דהיינו מה שכתב בשו"ע (סי' קא ס"ו) דבריה וחתיכה הראויה להתכבד שנתרסקו בטלין ברוב אף אם נתרסקו לאחר שנתערבו עם היתר, בד"א שנתרסקו מאליהן, אבל אם ריסקן במזיד כדי לבטל את האיסור אסור למרסק ולמי שנתרסק בשבילו. דבפשוטו תמוה; דהרי התם ע"י הריסוק לא עשה מעשה ביטול, אלא רק סילק המונע לחלות דין ביטול, וא"כ אמאי אסור למרסק. אך לפי דברי רבנו לקמן לא קשה מידי, דעד שנתרסקו הבריה והחר"ל עדיין לא חל שם תערובת עליהן כל עיקר, וממילא חשיב עפ"י דין כאילו המרסק יצר שם תערובת ועשה מעשה ביטול. ועיין עוד מה שכתבנו בזה לקמן (סי' פב הע' 66, וסי' פו אות ג' הע' 89).

כאילו הכל נמצא בתערובת א', רק כדי שיחול דין ביטול צריך שיהיו מעורבין זב"ז במציאות. וממילא אע"ג דבעלמא אסור להוסיף על האיסור כדי לבטלו, הכא מותר לערב הקדירות ביחד מפני שעי"ז אינו **עושה מעשה ביטול** אלא רק מסלק מונע לחלות דין ביטול.

ב.

כתב המחבר (שם ס"ה), "ואם במזיד אסור למבטל עצמו אם הוא שלו, וכן למי שנתבטל בשבילו." וכתב הט"ז (ס"ק י) בשם מהרש"ל דדוקא אם ידע שנתבטל עבורו וניחא ליה אסור לו ליהנות ממנו אף אם לא צוה אותו לבטלו, אבל אם לא ידע ממנו מותר דהרי הוא כשוגג. ועיי"ש בחי' רעק"א שהביא בשם הריב"ש שאם ביטל סתם לכל מי שירצה לקנות הרי הוא כמו שנעשה בשבילם במיוחד ואסור לכולם.

והנה פסק השו"ע באו"ח (סי' שיח ס"א) שהמבשל בשבת במזיד אסור לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד. וכתב המג"א שם (סוף ס"ק ב) דמי שנתבשל בשבילו הוי ג"כ דינו כמבשל עצמו, דקנסא דמעשה שבת הוי דומיא דקנסא דאין מבטלין איסור לכתחילה. ולפ"ז יצא שאם נאפה פת במאפיה בשבת יהיה אסור לכל ישראל לעולם לדעת הריב"ש דס"ל שאם מבטל איסור לכל מי שירצה לקנות חשיב כאילו נתבטל בשבילו. אלא דשוב הוסיף המג"א דמדברי הב"י ביו"ד משמע דלא קנסינן למי שנעשה בשבילו אלא במבטל איסור לכתחילה ולא במעשה שבת.

ואמר הגר"מ ז"ל שיש חילוק גדול בין האיסור ליהנות ממעשה שבת לבין האיסור ליהנות מאיסור שביטלו בידים. דלגבי מעשה שבת, האיסור ליהנות מן המלאכה הוא **בתורת קנס** על שעבר עבירה, וממילא מסתבר דלא קנסינן אלא למי שחילל את השבת ולא לאחרים אף שנעשה בשבילם. אבל לגבי ביטול איסורים בידים, אין האיסור ליהנות מהביטול בתורת קנס על שעבר עבירה עי"ז שביטל איסור לכתחילה, אלא **ההנאה היא היא עצם העבירה** לבטל איסור לכתחילה, ומה שאסור לו ליהנות היינו כדי שלא יעבור על האיסור דלבטל איסור לכתחילה. שאם א' ירצה, למשל, להאכיל בשר לבהמתו ויש לו בשר נבילה ובשר שחוטה, בודאי מותר לו להשליך הכל ביחד לתוך קערה א' אף אם יש שם רוב בשר שחוטה, ולא אמרינן דמאחר שע"י השלכתו הרי הוא מבטל בשר נבילה, ממילא עבר אאיסורא דאין מבטלין איסור לכתחילה. דאיסור זה דאין מבטלין איסור לכתחילה הוא שלא ליהנות מביטול האיסור, ובאותה שעה שמשתמש ונהנה מן התערובת מיקרי מבטל איסור לכתחילה. וממילא כל שאינו נהנה

מהביטול (כגון אם מאכיל לבהמתו, דמותר להאכיל בשר נבילה לבהמה) לא עבר אאיסורא דאין מבטלין איסור לכתחילה.[53]

ולפ"ז ניחא מה שהתערובת אסורה אף למי שנתבטל בשבילו, שהרי ע"י אכילתו שוב מיקרי מבטל איסור לכתחילה הואיל ומעשה הביטול שייך לאכילתו מפני שנתבטל בשבילו. ודוקא לאחרים מותר ליהנות מפני שא"א להחשיב אכילתם כמעשה ביטול הואיל ואין להם שום שייכות למעשה הביטול שבתחילה.[54]

ועוד כתב הרמ"א (ס"ה) בשם האו"ה דאסור למכור את התערובת לישראל כדי שלא יהנה ממה שביטלו. ומשמע דהיינו אף אם מוכר לו באותם דמים שהיה יכול לקבל ע"י מכירה לעכו"ם. ותמהו עליו הש"ך שם (ס"ק יב) והפר"ח שם שאם היה יכול למכור לעכו"ם באותם דמים הרי לא נהנה מביטול האיסור. ונראה ליישב דדעת האו"ה היא שהאיסור לבטל איסור לכתחילה הוא שלא לעשות עם האיסור מה שלא היה יכול לעשות שלא ע"י ביטול, ואף מכירה ע"מ להאכיל לישראל לא היה יכול לעשות קודם שביטל את האיסור, וממילא אסור לעשות כן גם אחרי שביטלו.

סימן פא

חתיכה נעשית נבילה בתערובת לח בלח

א.

כתב הרמ"א (סי' צב ס"ד; סי' צט ס"ה) בשם הראב"ד דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אם נתערב איסור לח בהיתר לח ואח"כ נתערב הכל בהיתר אחר, ובכה"ג א"צ אלא ששים כנגד האיסור שנפל. וכתב הש"ך (סי' צט ס"ק יד) דכל זה בשאר איסורים,

53 עיין בפרי תואר (סי' צט סוף ס"ק ח) שנסתפק היכא שרוצה לשלוח לנכרי ג' חתיכות בשר וא' מהן נבילה, האם צריך ליזהר שלא יתערבו החתיכות, דעי"ז נמצא מבטל איסור לכתחילה, או דילמא הואיל ולגבי הנכרי אין חילוק בין בשר נבילה לבשר שחוטה, ממילא אף לישראל השולח לו אין חילוק ומותר לערבם. ומסיק שם דאסור. אבל מאידך, בגליון מהרש"א (בדברי הט"ז ס"ק טו) כתב וז"ל "ומי איכא למ"ד דאסור להשליך איסור להיתר על דעת להשליך כל התערובת לים." הרי להדיא דס"ל דכל שאין המבטל נהנה מהביטול כלל מותר לבטל איסור לכתחילה.

54 והעיר הר"צ שכטר שליט"א בס' בעקבי הצאן (סי' כד אות ז') דלכאורה מדברי הגמ' בגיטין (נד:) מבואר שהאיסור ליהנות מביטול איסור לכתחילה אינו אלא קנס בעלמא, שהרי דנו התם לגבי "נפלו ונתפצער" אי קנסו שוגג אטו מזיד או לא, וצע"ג.

אבל בבב"ח אף הראב"ד מודה דאמרינן חנ"נ גם בתערובת לח בלח. והביא ראיה לכך מגמ' חולין (קח:) דפריך התם "חלב (פי' מעט חלב הנבלע בחתיכת בשר ואח"כ נסחט ממנה וחזר לשאר חלב שבקדירה) אמאי שרי, חלב נבילה היא". הרי מוכח להדיא דחנ"נ בבב"ח אף לח בלח (דיבש בלח דינו כלח בלח).[55]

ובביאור החילוק נראה לומר, דחנ"נ בשאר איסורים הוא דין **מסויים הנאמר לגבי חשבון ביטול בששים**, שצריך לשער ס' אף כנגד החתיכה שהחזיקה את האיסור והביאה אותו לתוך תערובת השניה. וממאי דקיי"ל דא"צ לשער ס' כנגד עצמות של איסור הדבוקים בבשר איסור, הרי מוכח דלענין שיעור ששים רק חתיכה **הבלועה מטעם איסור** נחשבת כחתיכה ה"מחזיקה את האיסור". ונראה דה"ט משום דטעם הוי דבר שאין בו ממש, וממילא אם לא היה נבלע בחתיכה זו לא היה מגיע לתוך התערובת. אבל בתערובת של לח בלח הרי לא נשתנה האיסור מכמות שהיה ע"י שנתערב בהיתר הלח, דמתחילה היה לח ועדיין הוא לח. וממילא אם נתערבה כל התערובת בתוך היתר אחר אין לומר שהיתר הראשון הוביל את האיסור וגרמה ליצירת תערובת השניה, דבאמת אין היתר הראשון **מחזיק את האיסור**, רק שאיסור לח והיתר לח **מעורבים זב"ז**. וממילא הואיל והיתר הראשון לא נחשב כ"מוביל את האיסור" לתוך תערובת השניה, מש"ה לא בעינן ששים אלא כנגד האיסור עצמו.[56]

כל זה הוא בשאר איסורים. אבל בבב"ח אינו כן, אלא חנ"נ פירושו **שההיתר נהפך לגופו של איסור**. וממילא מסתבר דאמרינן הכי אף בתערובת לח בלח, דהא דבר פשוט הוא שאם נתבשל חלב יחד עם שומן שנמחה הרי הכל נעשה לחפצא של בב"ח ואסור מה"ת אע"פ שהוא תערובת לח בלח. וא"כ ה"ה נמי י"ל בכה"ג דחנ"נ, שהרי זהו עיקר דין בב"ח, שע"י יצירת החפצא של בב"ח נהפך ההיתר לגופו של איסור.[57]

55 וכתב הש"ך (סי' צב ס"ק טו) דמה"ט הכריע הרמ"א שם שאין לסמוך על הראב"ד אלא בשאר איסורים בהפסד מרובה אבל לא בבב"ח, דאין זה חומרא בעלמא בבב"ח, אלא מדינא אמרינן חנ"נ בבב"ח אפי' לח בלח, ואף הראב"ד מודה בזה. ותמה הש"ך על הס' "אפי רברבי" דמדבריו מבואר דס"ל שאין זה אלא חומרא בעלמא.

56 עיין במרדכי לחולין (סי' תרצז) שביאר דחנ"נ בשאר איסורים היינו דוקא בחתיכה עצמה "מטעם חשיבות החתיכה", שעל ידה האיסור "ניכר ומובדל הוא", אבל בתערובת לח בלח אין האיסור ניכר ונבדל ואין כאן חשיבות איסור. אולם הר"ן (מד: בדפי הרי"ף) הביא בשם הראב"ד דה"ט דלא אמרינן חנ"נ בלח בלח משום דבלח בלח האיסור מתערב עם ההיתר השני כמו שנתערב בראשון, וא"כ הכל נחשב כתערובת א'. וכוונת הראב"ד כנראה היא כסברת רבנו. ועיין עוד בחי' רעק"א (על הרמ"א סי' צב) שהביא נפק"מ בין הטעמים.

57 עיין עוד בזה בשיעורי רבנו בעניני בב"ח (סי' סה אות ד').

פת עם בשר (יז) אסור (ו) לאכלו עם חלב (יח) אם יש בו פת אחר (שם) וכן אם עכו"ם (יט) אפה פת עם איסור (כ) אסור

באר היטב

(ו) לאכלו. אפי' בחתיכה גדולה ופיו פתוח למעלה [כיון שיש לו היתר לאכלו עם בשר הוי כלכתחלה] וכן משמע בסימני ת"ח וע"ל סי' קכ"ב ס"ו בהג"ה:

דרכי תשובה

פתוח ממש. עפה"ד סק"ה. ועי' בחמודי דניאל הלכות בשר בחלב אות ל"ו בכתב דאם בישלו קדירה של בשר בהתור א' עם פת וסתמו ההתור לערך ה' בשעה אסור לאכול הפת עם הלב דמה שהתור גדול לא מהני בזה כיון שהוא היתר ומ"מ אין לאסור הפת לגמרי וכו'. ומ"ש המגה"י להתיר בכה"ג מחשש שמא הרתיחה הקדירה וזב מהרוטב על הפת בהתור שמיש אין לחוש לדבריו כיון שאין דרך שירתיח ויצא חוץ לקדירה כיון שהוא חם מכל הצדדים והמין העמודים לשבת יוציאו דאם הי' מרתיח ויצא לחוץ לא הי' נשאר לעולם מהמלכלים אלא ואפי' אם הוא רק כפך אם הרתיח וזב החת הפת יש להקל בספק זה ודווי רק איסור דרבנן גזירה שמא יבא לאכלו עם חלב וספיקו לקולא ועוד דלו יהיבנא דזב הרי מ"מ לא נגע אלא בכברות העומדות אצל הקדירה וכו' ואם אינו יודע איזה כבר הי' אצל הקדירה וכו' חד בהרי בטל וכו' ואיסור דר"מ אם ידוע שהקדירה היתה עומדת אצל הכברות בענין שיצוב תחת הכברות יש להתיר לאכול הכברות הללו המוכים לקדירה לעכו"ם.. אבל לאסור שאר הכברות לגמרי משום ריחא בודאי אין להתיר כמ"ש המ"א סי' תמ"ז סק"ד דיוקא בעבאלינ"ט העומדים שיש לחם ריח חזק ממרינן ריחא מלתא ועוד דבודאי יש בכל הכברות ס' כנגד הבשר שבקדירה עיי"ש: (יז) אסור לאכלו עם חלב. עבאה"ע ומ"ש אפי' הטר גדול ופיו פתוח למעלה ר"ל שהוא פתוח רק למעלה במקום בהעשן יוצא אבל אינו פתוח לגמרי דבהתור גדול ופיו פתוח לגמרי גם הרמ"א מודה דמותר אף להתחלה. שפ"ד סק"ג. ועי' עוד בדבריו בס"ק י"ח (במידושי דיומ דין א') שכ' דאף בתור גדול ופתוח לגמרי שרי להתחלה ומ"מ המהגיר הע"ב עיי"ש ועי' בזד יהודה בפיה"מ סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ח ובקיצורי דיומ שבסוף סי' זה אות ג' מ"ש בזה וסיים דבכל מקום אין להקל אלא אם אין הפת טוגע להבשר שבקדירה עיי"ש וה"פ: (יח) אם יש לו פת אחר. עבמגה"ע כלל ל"ה סק"ב שכ' הטעם שהחמירו בפת אפי' בהתור גדול אם יש לו פת אחר יותר ממה שהחמירו בדברים שהבשלו בקדירה של עכו"ם שקונין מן העכו"ם דסמכינן אהיתרא דבתם בלים של עכו"ם אינם ב"י ואוי עכו"פ והרי זה אין לך טעם קלום יותר מזה דהוא בע"כ משום דבפת החמירו אפי כיון דעל הלחם יחי' האדם יש לעשות הרחקה אפי משא"כ בשאר דברים עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' הערובות הב' אות כ"ג שכתב דאפי' דברי המגה"י אם אלה איזה דבר עם הלאי אצל נכרי מותר לקנותו לכתחלה אם אין בו משום ביטולי עכו"ם אבל לדינא הביא מדברי המ"ז סק"ד דאסיר לקנות דבר שאלה בהתור של נכרי עם דבר איסור משום דאיכא חשש דריחא מלהא עיי"ש (ועי' בדבריו להלן ס"ק כ"ה): (יט) אפה פת עם איסור. עי' בשו"ת ויאמר יצחק חלק א' ביו"ד סי' י' שכ' שם לרב א' שאסר בעירו לקנות הפת שאיפין העכו"ם בתנורים שלהם מפני שהעכו"ם אופין שם בחמור הוא בשר נבילה במחבת שלהם וכתב שלא יפה עשה שגזרה על הציבור בדבר שאין יכולין לעמוד בה כי בחמת מדינא אין חשש ואף אם נדבק בחמור בחזה מקום שמונית הגה לא נאסר רק פה שנאפה במקום ההוא ואם אינו מכירו חד בהרי בטל וכן הוא הנוהג להקל בזה בכל ערי המערב וכן בערי ניבאלעא"ר וסאנג"ה הן עוד היום באיפין בתנורי עכו"ם כל הבעלי בתים וכי' יודע ומפורסם שהעכו"ם אופין בודאי בתנורים ההם בשר נבילה בכל יום ויום ומעולה לא נשמע פולה פה ומלפלף עיי"ש בתורף אמנם יעוין בשו"ת ויען אברהם חיו"ד כי' ה' שהביאו והשיג עליו דאיך מלאו לבו להורות היתר בדבר בזה דלזאת יקרא בדיעבד אחר שהוא דבר המידי והעלה בכמה ראיות שאין להקל בזה ואין ליתן בתור של עכו"ם שום הבשיל של ישראל וכן אין לקנות פה בנאפה בתנור של עכו"ם דרלפת האבנים של התנור בודאי מלוכלכים מהגביעה והבוטן והבשר של עכו"ם וכן הוא הנוהג בק"ק אזמיר דלא נמצאו הנור של עכו"ם אלא עד שישלהו הב"ד של העיר ת"ח ה' ובליה ב"ד עמו שיודעים בעוב להסיקו מכל לדדין היעב ואז מתירין להתנור לקנות פת שנאפה בו עיי"ש בתריסה: (כ) אסור לקנות. עבאה"ע מ"ש הנוהג לקנות מן העכו"ם דבר שאסור לכתחלה ומותר בדיעבד ועי' בת"ח כלל ל"ה דין א' ועי' בש"ך לעיל סי' ס' ס"ק ה' שכ' מהת"ח דלכתחלה אסור לקנות בהמה מן העכו"ם שיקה חלב עמלה עיי"ש ומשמע דהקניי' הוי לכתחלה ועי' בשו"ת הרשב"ש סי'

הקי"ם שכ' דאם העכו"ם מוסיפים בשביל ישראל שקוים מהם הו"ל כאומר בשל לי עיי"ש ומבואר מדבריו דדוקא כשהעכו"ם עושים בשביל ישראל אבל אם עושה העכו"ם מדעתו' דנפשי' מותר לישראל לקנות דהקניי' לא חשיב לכתחלה וכ"כ בשו"ת מהר"ם מלובלין סי' ק"ד דאין איסור בהקניי' לכתחלה וכתב דלא מיבעיא אם הישראל לא הי' בשעת העשיי' דמותר לישראל לקנות אח"כ ממנו אלא אפי' אם הי' הישראל אצל העכו"ם בשעת העשיי' מותר לקנות ממנו כיון שלא נהנו הישראל עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תקע"ג (ובדפוס ישן סי' תקמ"ז) שכ' שם ועניין אם מותר לקנות מן העכו"ם דבר שנתבטל בשעת הדבר יודע הוא שהוא אסור דהא בשעה שלקחו מן העכו"ם הוי כלו מבטלו לכתחלה וכו' דלא הותרו בדיעבד אלא מפני הפסד ממונו אבל לקנותו מן העכו"ם לכתחלה הוא ואסור עיי"ש והיינו כדברי הרמ"א כאן ודלא כמ"ש בת"ח שם. איברא כי להלן סי' קכ"ב סעי' ו' מבואר להדיא ברמ"א דהקניי' מעכו"ם חשיב דיעבד עיי"ש ועי' במגה"י כלל כ"ה סק"ב שהביא מכמה מקומות דמבואר דהקניי' חשוב דיעבד וכל דבר דשרי דיעבד מותר לקנות מהעכו"ם וכ' שהוא ל"ע עיי"ש ועכשפ"ד סק"ו שכ' דמדברי הרמ"א להלן סי' קכ"ב משמע דאפי' יש לו בריוח מותר לקנות מעכו"ם דבכל גווני חשיב הקניי' דיעבד עיי"ש אבן בא"ז שם סק"ג כ' דמסי' קכ"ב שם אין רמ' די"ל דשם מיירי דאין ממו לקנות עיי"ש וע' ביד אברהם לעיל סי' ל"ע שהביא מהפ' יד המלך שהתפלא ג"כ על הרדב"ז בזה מכמה מקומות ואעפ"כ לא מלאו לבו לחלוק עליו לעשה וסיים בל"ע וכתב דמכל המקומות שהקשו על הרדב"ז אין להקשות עליו כי גם הרדב"ז לא החמיר דחשוב הקניי' לכתחלה רק גבי ביטול איסור לבד משא"כ בכל המקומות שהביאו להשיג עליו דשם לא מיירי דמבטל איסור גם הרדב"ז מודה דשרי לקנות מעכו"ם עיי"ש וכיולא בזה כתב ג"כ בשפ"ד לעיל סי' ל"ז ס"ק כ"ח ובסי' ק"ג סוף ס"ק י"ד בשם המהר"ם מלובלין בהשו' סוף סי' ק"ד בישראל ששכר הגביעות והחמאה מעכו"ם אין אצל השר שם לאן ל' טריפה שגם החלב ממנה הוא אסור אך יש שם בהיר הרבה פרות ולאן באופן שהחלב של הטריפה בטל בששים דמותר לקנות החלב אף לכתחלה כיון דביד העכו"ם מבטל הוא עיי"ש ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' פ"ב בעובדא דשפך דרוסות וכ' שיש עלה למוכרם לעכו"ם ויחזיר הישראל ויקנה החלב מן העכו"ם הקונה והביא מדברי המהר"ם מלובלין הנ"ל שלאחר שנבר מהבטל ביד העכו"ם מותר לקנותו אף לכתחלה עיי"ש וכ"כ בשו"ת שם אריי' חלק או"ח סי' ח' עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' ל"ז שכ' וז"ל דכל העשה ביד עכו"ם דיעבד הוא וכו' ואף שהישראל עומד בשעת עשיית הלוקע"ל לשמור שיהי' נעשה בהכשר למכרו לישראל כיון שאכתי הוא של עכו"ם לא שייך בזה אין מבטלין איסור לכתחלה וכמ"ש המהרמ"ל סוף סי' ק"ד עכ"ל ועי' בשו"ת כתב סופר או"ח רים סי' פ"ז ובשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) או"ח סי' כ"ה ועי' בשו"ת מים רבים חיו"ד סי' ע"ז שהביא כן מחשו' חומת ישרים סי' ל' דהקניי' מהעכו"ם חשיב דיעבד ולא מקרי לכתחלה אלא כשאומרים לעכו"ם לבטל עיי"ש ועי' בשו"ת בית יהודה (להמהר"י עייאש) במנהגי ק"ק אלגיל דף קע"ו שכתב בפשיטות דמה שקונה מהעכו"ם חשוב לכתחלה ואסור עיי"ש אמנם יעוין בערך השלחן להלן סי' קע"ו אות ז' שהביאו והשיג עליו עיי"ש ועי' בדבריו מזה עוד כאן אות ה' ועיי"ש עוד לעיל סי' ל"ע אות ח' מ"ש בדברי הרדב"ז ומהר"ם מלובלין הנ"ל והביא כמה ראיות לדברי המהר"מ מלובלין בזה וכמה דלא דהרדב"ז שהחמיר בזה וכתב שם שאלא ברדב"ז עצמו בהשובה אחרת בחלק ב' סי' תקי"פ שמוכיח להקל דהקניי' חשיב דיעבד וכ' שם דאף שבתשו' הנ"ח סי' קכ"ג נראה דס"ל דהקניי' חשוב לכתחלה אין הלכה כן אך אם נעשה בשביל ישראל אפי' לא לזהו אסור ודלא כמהר"ם מלובלין בזה וכמ"ש בתשו' הרשב"ש (בן ההשב"ן ז"ל) סי' הקי"ם דאם הנכרים מוסיפין בשביל ישראל אסור לקנות מהם עיי"ש ועי' בשו"ת רמ"ץ אות א' סי' כ"ה שכ' וז"ל ואף דזו"ג אסור לכתחלה מ"מ דבר הנעשה ביד עכו"ם ואע"פ לעולה אחר הוי כדיעבד עיי"ש ועי' בדלתי תשובה לעיל סי' כ' סק"ג בתמלא הס"ק ובסי' ל"ע ס"ק כ"ז מ"ש בענין זה ועי' בס' אמרי בינה אות י"ד מה שהאריך בענין זה ומ"ש בזה לדינא וע' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכה

הפ'

(ז) (כא) לקנות לותו פת אם יש פת אחר דכל זה מקרי לכתחלה אבל (כב) אם אין לו פת אחר בריוח (כג) מותר בשניהם (כד) דזה מקרי לענין זה דיעבד (אגור בשם ר"י מולין) י"ל דאין מתירין ריחא אפילו בדיעבד אלא אם כן התנור פתוח קצת מן הצד (כה) או נמצא במקום שהעשן יוצא (שם באגור) (כו) ובמקום הפסד אין להחמיר בדיעבד (כז) אפילו בתוס (כח) ואם (כט) האיסור (ל) לבד (ח) (לא) חריף (לב) וכל שכן אם היתר (לג) דבר (לד) חריף ריחא מלתא היא (לה) ואפילו בדיעבד

באר היטב

(ז) לקנות. כ' בת"ת וח"מ המנהג להקל לקנות מן העובדי כוכבים דברים המטשלים בכליהם שאין בהם משום בישולי עו"ג דאתם כליהם אינן ב"י ואע"ג דגפל"פ אסור לכתחלה מ"מ לא חשבינן הקנייה לכתחלה לכן מותרים היתר פה. קרא"ל לקנות הפנויים שלמים שמבשלים הע"ג או שאני דברים: (ח) חריף. אז שנעשה

דרכי תשובה

הא' סי' ש"מ בתריכות מעמין זה לי הקנייה מן העכו"ם הטוב לכתחלה ועיי"ש במ"ש לחלק בזה בין עכו"ם דעלמא לתנוי שהומנתו בכך ועיי"ש עוד בחלק פתח השדה בכללים מערכת האלף אות יו"ד: (כא) לקנות אותו פת. עבלה"ט וי"ל דבפה הוא דבעיא דוקא אם אין לו פת אחר משום דיש בזה עכ"פ חשש דריחא מלתא וכאמור משא"כ בחומן דברים שהביא הט"ז שמבשלין בכליהם כיון שאין בהם שום חשש לא משום בישולי עכו"ם ולא מהשם הכלים שלהם דהוי נטל"פ אפי' יש לו בריוח מותר לקנות מהם. מ"ז סק"ד (ועי' בדבריו לעיל ס"ק י"ח): (כב) אם אין לו פת אחר. ר"ל והוא נברא דלא יכול להכול פת לבדו בלא חמלה או חלב או שיש לו דבר מאכל בחלב שא"א לאכלו בלא פת ואם לא יאכל הפת יפסיד מאכל החלב. כרתי סק"ו: (כג) מותר בשניהם. היינו אפי' בב"ח. ור"ל דגם באפה פה עם בשר מותר לאכלו בחלב ואע"פ שהוא דבר שיל"מ אפ"ה מותר ועי' בביאור הגר"א סק"ט מ"ש בזה וכתב שדברי הרמ"א ל"ע בזה דכיון דאפשר לאכלו בלא חלב הרי הו"ל לכתחלה עיי"ש ועי' בפר"מ סק"ו ובבל"י סק"ו סב' באמת לדינא כן באסור לאכול אותו הפת בחלב דהוי כלכתחלה עיי"ש ועי' בבפ"ד סק"ב שהביא דבריהם וסיים דמ"מ הסומך על הרמ"א בזה לא הפסיד עיי"ש: (כד) דזה מקרי לענין זה דיעבד. עי' בחמודי דניאל הלכ' הערובות הב' אות כ"ג שב' שיש לעיין באם קנה פת שנאפה עם הלני מן העכו"ם מפני שלא הי' לו פת אחר אם מותר לאכול אותו פת עם חלב מי נימא דדוקא איסור עריפות הותר לו מפני שלא הי' פת אחר. אבל השם איסור בשר בחלב אמה נתיר לו כיון דאפשר לו לאכלו בלא חלב או נימא כיון דהתירו לו פת זה בע"כ לומר דאמרינן ריחא לאו מלתא ממילא דמותר לאכלו עם חלב דאם נימא דאסור לאכלו עם חלב הוי כתרתי דסתרי אהדדי והוי מלתא דרבנן בחובא ובטולא או שי"ל כיון שאין האיסור רק משום חומרא בעלמא לא שייך לומר דסתרי אהדדי כיון דלא התירו אלא מפני הדחק ולאכלו עם חלב ליכא דחק אמנם מדברי הרמ"א משמע דאם אין לו פת אחר התירו לו גם פת זה לקנות אפי' לאכלו בחלב זה דוחק הוא לומר שהתר לו רק לאכול פת חריבה. וכ' שהוא ל"ע עיי"ש: (כה) או לבעלה במקום שהעשן יוצא. וכתב בשפ"ד סק"ז וז"ל וירלה דאם שהוא בדף ופתוח קצת דינו כמו במקום שהעשן יוצא דוקא דוקא פתוח ממש הוי כריה עכ"ל: (כו) ובמקום הפסד. היינו הפסד מרובה. ש"ך ובפ"ד סק"ח. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א: (כז) אפילו שיהום לגמרי. ר"ל ואפי' בתנור קטן. אבל באין הפ"מ יש להחמיר בשתים לגמרי אפי' בתנור גדול. שפ"ד סק"ז וסק"ח י"ח דין ב': (כח) ואם האיסור דבר חריף. עי' מגמ"י כלל ל"ה סק"ח שהוכיח מלשון הת"ח דדוקא בגלו הוא דאוסר בדבר חריף אבל בתבשלו אף בדבר חריף אין ריחו אוסר עיי"ש והביאו במ"ז סק"ח אך הביא דעת הבל"י שהחמיר בזה בס"ק י"ז בשובדא שהעמידו לעודך שבת בגלים עם חומץ ותבור גדול ואסר אף בהפ"מ וכנוד שבת דהוי חריף וכ' ע"ז הפרמ"ג דלפי המגמ"י הנ"ל אין הדבר פשוט לאסור דהא לא הי' גלו רק בישול דאף גלי קדר הטוב כבישול בגיפים עיי"ש (ועי' בדבריו בס"ק שאה"ז): (כט) האיסור דבר חריף. עמ"ז שם שכתב דפשוט הוא דאף אם האיסור לא היתר הוא דבר חריף אם יש שם רוב לא סי חריף ועיי"ש ובשפ"ד סק"ט דבגלים שהבשלו במים היכף בתחלת הבישול נהבטל מיד החריפות עיי"ש והנה לא נתבאר בדבריו אם גם בזה בעיק רוב מים אמנם כפי הנראה דאפי' במעט מים נהבטל מהם החריפות בבישול ועיי"ש עוד במ"ז דכ"ז בהבטלו הבלגים במים אבל בהבטלו בחומץ יכולו חריף ליכא לעיולא עיי"ש ועי' בפת"ש לעיל ס' ל"ו סק"ד ובדבריו שם ס"ק מ"ו): (ל) דבר חריף. כ' בשפ"ד סק"ח וירלה בדבר חריף אפי' פיסם אחשים אסר דיעבד עכ"ל ועי' בדבריו להלן ס"ק י"ח (דין ג') שב' דאפי' פיסם כחשים ותבור גדול ופתוח לגמרי אסור אפי' בהפ"מ אף כ' דמ"מ אם

תשובה

לא היה ההיתר חריף רק האיסור (ומ"ש אם בלשונו איסור חריף וכו' ומיהו בהיתר חריף הוא טעות סופר וצריך להיות להיפך היתר חריף ומיהו באיסור חריף. משמרת שלום) כיון דבלא"ה לידד המגמ"י להקל (עי' בדבריו להלן ס"ק ל"ב) אולי יש להקל בזה בהפ"מ והמיה בל"ע עיי"ש: (לא) חריף. עבלה"ט מ"ש מהלו"ה שהביא הש"ך דכבעשה לריח אפי' בתנור גדול ופיו פתוח אסורי אפי' בדיעבד ועפר"ח סק"ח ובמגמ"י שם סק"ע שהשינו על זה ובפר"ח כתב שהאו"ה הפריז על המדה בזה והביאו כמה ראיות לדרבנ דקיי"ל כוותיה אפי' בדבר שנעשה לריח כגון כמון מותר בדיעבד אפי' בתנור קטן ופיו פתוח עיי"ש והביאו המ"ז שם בקצרה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש בזה: (לב) וכ"ש אם ההיתר דבר חריף. פי' כי אם ההיתר דבר חריף נרע טפי מאלו הי' האיסור חריף דאם ההיתר לוט חריף לוט שאינו אלא הכיח כלל דהוי כמו לוטת חביות פתוחה. מגמ"י שם: (לג) דבר חריף. עשפ"ד סקי"ח (דין ג') שכתב שיש לעיין אם גוף האיסור לוט חריף רק שנתבטל בדבר חריף ע"ד משל בבר נבילה עם חומץ חזק מהו וכו' וסיים דמ"מ נראה לאסור עיי"ש: (לד) חריף. עכו"פ בעמד על המחקר לי ריחא מלתא הוא מדאורייתא או דרבנן עיי"ש ועי' בפ"ד ס"ק י"ג שב' דנראה דבדבר חריף וכדומה הוי ריחא מלתא מדאורייתא עיי"ש ועי' בש' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבני הכהן ז"ל) שהשיג על הפרמ"ג בזה והעלה דבע"כ ח"ל לחלק בין ד"ח לאינו חריף ואם אחרינן דריחא לא מלתא היא אפי' בד"ח הוא כן עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שב' דכ"ז בשאר איסורים אבל בבב"ח דלא אסור רק דוקא דרך בישול בודאי דאינו אלא מדרבנן דבודאי לא עדיף מלוי ונרע מיני' עיי"ש אבל לדינא ל"ע לפענ"ד דהנה הון ממש"ל סי' פ"ז (ס"ק י"ג) מכמה גדולי המחברים דהעיקר לדינא דלוי אסור מה"ת גם בב"ח אמנם הנה לו יסי' שאינו רק כמו בכוס הלא כבר כתב הפרמ"ג במ"ז לעיל סי' ק"ס סק"ב דאע"ג דבכוס הוא רק מדרבנן ובבב"ח מותר בהגאה מ"מ אם הי' חתיכה בבוסה מעל"ע בחלב ובשלה אח"כ נאסרה מה"ת ע"י הבישול גם בהגאה משום דגם מה"ת אמרינן שבלעה החתיכה מן החלב ע"י הבישה עיי"ש וכיולא בזה כתב גם לעיל סי' פ"ז סק"א דקדירה שהי' בה חלב מעל"ע ובישלו בה בשר אח"כ אסור בהגאה כיון דפלטה החלב להוך הבשר אח"כ ע"י הבישול עיי"ש והבאתי דבריו לעיל (סי' ל"א) וא"ל הי"ג בש"ד כיון שבמיסם עומדים ומתבשלים בתנור ואם הולך הריח מזו לזו ונבלע מזו לזו ע"י הריח הרי מתבטל הבלוע מא' בתוך הב' ונאסר ע"י בישול מה"ת: (לה) ואפי' בדיעבד אסור. עבלה"ט עק"ח מ"ש מהש"ך דאפי' בתנורים גדולים ופיו פתוח בלתו אמרינן ריחא מלתא הוא ונעמ"ז סק"ח שכתב דמשמע מדברי הש"ך דכל זה דוקא אם אין התנור פתוח לגמרי רק בלתו קצת אז במקום שהעשן יוצא אבל בפתוח לגמרי מותר בתנור גדול אף בדבר חריף אך כתב דמסתימת לבון הרמ"א משמע דאפי' בפתוח לגמרי הוי בכירה אפילו הכא אסור ושיש דמ"מ בכירה ממש בודאי אין להחמיר עיי"ש: אמנם בעיקר הדין עפר"ח סק"ע שכתב דלא מיבעי בתנור גדול ופיו פתוח שיש להתיר אפי' בדבר חריף כדעת המחבר"ל והב"ח אלא אפי' בתנור קטן ופיו פתוח נ"כ יש להתיר דמה בכך שהוא חריף שף כל סוף כיון דליכא טעמא אלא ריחא ולא מלתא הוא ושיש דאף בשמן וחריף יש להתיר עיי"ש וכן הביאם עמו בכו"פ להקל בדיעבד עיי"ש עי' במגמ"ו שם סק"ם שהביא נ"כ ראיות דריחא לא מלתא היא אפי' בדבר חריף ומ"מ איט מהליב לדינא והנה בל"ע עיי"ש אלא בספרו חק יעקב על הלכ' פסח סי' תמ"ז סק"ל הבריע דאם ההיתר דבר חריף אסור אבל אם האיסור הוא ד"ח אין להתיר עיי"ש ועי' במקור חיים על הל' פסח שם בחידושים סק"ו שב' נ"כ בפשיטות דבאיסור ד"ח ולא ההיתר אין להתיר עיי"ש אבל בחו"ד בחידושים סק"ח ובקיטרי דיעס אות ד' סתם להתיר בכ"מ עיי"ש ועי' במ"ז סק"ו שב' בפשיטות דתנור גדול ופתוח ויש בתנור היתר חריף והיתר שאינו חריף דלגבי ההיתר שאינו חריף

אמרינן